

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

**TEMATIZACE GAY A LESBICKÉHO
RODIČOVSTVÍ V MLADÉ FRONTĚ DNES
V LETECH 2005 AŽ 2012**

Bakalářská diplomová práce

Aneta BENEŠOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Sloboda

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci napsala vlastními silami, pouze za použití všech uvedených zdrojů a literatury, pod vedením Mgr. Zdeňka Slobody.

Podpisem stvrzuji počet znaků práce na 99 534.

V Olomouci dne 17. dubna 2014

.....

Aneta Benešová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Zdeňkovi Slobodovi za poskytnutí informací a rad, které mi pomohly k napsání této práce.

ABSTRAKT

Benešová, A.: Tematizace gay a lesbického rodičovství v Mladé frontě Dnes v letech 2005 až 2012, Olomouc 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Sloboda.

KLÍČOVÁ SLOVA

tematizace – homoparentalita - MF Dnes - rodina - registrované partnerství

Tato práce pojednává o tom, jakým způsobem se o gay a lesbickém rodičovství píše v deníku Mladá Fronta Dnes v letech 2005 až 2012. Sedmileté časové období je zvoleno záměrně, aby bylo dokázáno, že schválení zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství ovlivnilo způsob mediální prezentace homoparentálních rodin. Cílem práce je potvrdit nebo vyvrátit, že od schválení zákona je téma „homoparentalita“ prezentováno v MF Dnes častěji a pozitivněji.

ABSTRACT

Benešová, A.: Thematization of gay and lesbian parenthood in MF DNES from 2005 to 2012, Olomouc 2014. Bachelor thesis. Palacký University Olomouc. Philosophical Faculty, Department of Journalism. Supervisor: Mgr. Zdeněk Sloboda.

KEYWORDS

thematization - gay&lesbian parenthood - MF Dnes – registered partnerships

This analysis deals which way is the gay&lesbian parenthood displayed in Mladá Fronta Dnes newspaper from 2005 to 2012. This seven years period was selected on purpose to prove that approval of Act No. 115/2006 has affected media presentation of gay&lesbian families. The aim of this thesis is to confirm or disprove that the Mladá Fronta Dnes newspaper has thematized gay&lesbian parenthood more often and positive from that moment.

Obsah

Obsah	5
1. Úvod.....	1
2. Homosexualita	3
2.1. Heteronormativita.....	4
2.2. Homofobie	5
2.3. Homosexualita v českých médiích	6
3. Homosexualita a homoparentalita v legislativě České republiky	9
3.1. Cesta za rovnoprávností českých gayů a leseb	9
3.2. Úmluva o ochraně lidských práv a svobod.....	10
3.3. Usnesení Evropského parlamentu o homofobii v Evropě	11
3.4. Zákon o registrovaném partnerství a jeho ukotvení v legislativě ČR.....	11
3.5. Problematika osvojování dětí	13
4. Tradiční versus homoparentální rodina	15
4.1. Tradiční rodina	15
4.2. Homoparentální rodina a její modely	16
4.3. Možnosti stejnopohlavních párů na výchovu dítěte.....	20
4.3.1. Osvojení	20
4.3.2. Asistovaná reprodukce	20
4.3.3. Ústavní péče versus homoparentální rodina.....	21
5. Nastolování témat neboli agenda-setting	23
5.1. Mediální agenda	24
5.2. Gay a lesbické rodičovství jako mediální agenda	25
6. Charakteristika analyzovaného média	26

6.1. Mladá fronta Dnes	26
7. Metodologická část	27
7.1. Cíl výzkumu	27
7.2. Metoda – analýza obsahu	27
7.2.1 Kvalitativní analýza obsahů textů	29
7.2.2. Zkoumaný soubor – základní a výběrový	30
7.2.3. Hlavní a vedlejší výzkumné otázky	31
7.2.4. Tvorba kategorií	32
7.2.5. Definice jednotlivých kategorií	33
7.3. Analytická část	33
7.3.1. Biologické rodičovství	33
7.3.2. Sociální rodičovství	36
7.4. Shrnutí analýzy	42
8. Závěr	44

1. Úvod

Společnost je institucí, která se neustále vyvíjí a mění. Dnešní svět je nepředvídatelný a složitý. Ať se nám to líbí, nebo ne, musíme se vyrovnávat s novými skutečnostmi, které nám takový svět přináší. Tyto změny se týkají i našeho osobního života. Ústředním tématem osobního života jsou vztahy a rodina. V minulosti nebylo běžné, aby se taková témata homoparentálního rodičovství diskutovala na veřejnosti, ovšem s příchodem moderní společnosti se v médiích probírají skutečnosti, které by ještě před několika lety byly tabu.

Ještě před několika lety bylo nemyslitelné, aby se takovéto téma objevilo v jiné než odborné publikaci, ovšem registrované partnerství se stalo jakýmsi prvním krokem v procesu kladnějšího vnímání homosexuálních párů veřejností. Ve své bakalářské práci bych chtěla dokázat, že výchova dětí stejnopohlavními páry představuje po schválení zákona č.115/ 2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve veřejném diskursu méně kontroverzní a častěji diskutované téma. Pro konkrétní analýzu jsem si zvolila články z MF DNES, jelikož je druhým nejčtenějším deníkem v České republice a prvním nejčtenějším mezi tzv. nebulvárními deníky.

V teoretické části práce jsou rozebrány pojmy, které s tematikou úzce souvisí a které je nutné si definovat, jako např.: rodina, rodičovství, homoparentalita, heteronormativita a homofobie. Jelikož mi jde o to, dokázat změnu způsobu nastolování tématu homoparentálních rodin v MF Dnes po roce 2006, tedy po schválení zákona o RP, v práci se věnuji i postupnému zvětšování tolerance vůči gayům a lesbám v legislativě České republiky. Jako první je zmíněn zákon o Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, neboť se jedná o vůbec první dokument zajišťující ochranu základních práv a svobod, který Česká republika podepsala. Dalším dokumentem je Usnesení Evropského parlamentu o homofobii v Evropě, který byl podepsán s ohledem na výše uvedenou Úmluvu, na Všeobecnou deklaraci lidských práv OSN a na Úmluvu o právech dítěte. Uvádím také to, že v českém právním řádu v podstatě neexistuje zákon, který by postihoval šíření nenávisti vůči homosexuálně orientovaným osobám. Od 1. ledna 2014 se stal zákon o rodině, který řeší práva a povinnosti osvojení, součástí nového Občanského zákoníku, který je tudíž v práci zmíněn také. Zákon neřeší homosexualitu v rámci individuální adopce, avšak je v něm řečeno, že při společné adopci si registrovaní partneři dítě osvojit nemohou. Posledním a nejdůležitějším je Zákon o registrovaném partnerství, který nabyl účinnosti 1. července 2006. Zaměřila jsem se

především na první, druhý a třetí odstavec §13, poněvadž v těchto částech je diskutována otázka výchovy dítěte. V práci se pokusím osvětlit, co tyto právní normy mohou znamenat pro mediální diskurs, tedy zachytit filosofii těchto právních norem a co by to pro nastolování témat homoparentálního rodičovství mohlo znamenat.

Na konci teoretické části se věnuji otázce nastolování témat neboli agenda setting, a to z důvodu, že v praktické části zkoumám, s jakými dalšími tématy je tematika stejnopohlavního rodičovství nastolována. V závěru také stručně charakterizuji zkoumané médium, tedy MF Dnes.

V praktické části práce jsem se věnovala samotnému popisování článků na základě kvalitativní metody obsahové analýzy. Články jsem řadila podle kategorií biologické a sociální rodičovství, přičemž tyto dvě kategorie byly stanoveny jako hlavní, z nichž vycházejí podkategorie. V rámci článků tematizujících biologické rodičovství jsem vygenerovala podkategorie podle způsobu, jakým bylo dítě do vztahu přivedeno: děti z předchozího

hetero-vztahu, dítě svěřeno do péče rodiče s homosexuální orientací a umělé oplodnění. V rámci sociálního rodičovství byly definovány kategorie pěstounství, GL¹ osoby, které žijí s biologickým potomkem partnera a adopce, kde jsem články rozdělila podle způsobu, jakým problematiku tematizují na neutrální + pozitivní a na negativní. Negativní jsem dále zvlášť rozdělila podle argumentů, které jsou používány, a to na zastánce tradičních rodin, na politickou tematizaci a na narušující křesťanské hodnoty.

---

¹ Osoby s gay a lesbickou orientací

2. Homosexualita

Pod pojmem homosexualita si nemusí každý člověk nutně představit to stejné, jeho sémantika se pro každého liší tím, jak jej vnímá. Je pravděpodobné, že mladý studující člověk se s tímto termínem setkává častěji a pojem nevnímá s tak negativní konotací jako člověk v pokročilejších letech, který jej může vnímat především se sexuálním podtextem a jako něco nepřírozeného. Výraz homosexualita byl poprvé použit německým lékařem Karlem Maria Kertbenym (Katz 2013,).

Jonatan Ned Katz ve své stati Vynález heterosexuality tvrdí, že badatelé a badatelky, kteří se zabývají dějinami homosexuality, dělají většinou stejnou chybu, a to, že kladou přílišný důkaz na homosexualitu. Ovšem pokud chceme zkoumat dějiny homosexuality, musíme vzít v potaz i historický vývoj heterosexuality. To stejné platí i pro definování pojmu "homosexualita".

Obecně lze říci, že definice tohoto termínu se měnily a vyvíjely společně s dobou, názory a postoji společnosti, pojetí staršího data jsou psána spíše z lékařského hlediska, jelikož na homosexualitu bylo nahlíženo jako na nemoc. Roku 1886 vydal rakouský psychiatr Richard von Krafft- Ebing studii s názvem Psychopathia sexualis, v této publikaci popsal různé druhy sexuálních anomálií, mezi nimi i homosexualitu, pojem stavěl na stejnou úroveň s termíny, jako jsou masochismus a sadismus, náklonnost k osobám stejného pohlaví považoval za psychickou poruchu. Tím, že pojmenoval a vymezil pohlavní deviace, zároveň udal hranice toho, co je a není sexuální normou, za tu v podstatě stanovil heterosexuality.

„Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví“ (Brzek, Pondělíčková 1992, str. 19). Z tohoto pojetí je patrné, že autoři cítí potřebu definovat termín stále spíše z lékařského pohledu.

Pro zdůraznění vývoje postoje veřejnosti uvádím definici z roku 2009: „Homosexualita by neměla být pojednána jen jako varianta lidského chování, ale jako prožívání, sebeuvědomování, hledání citových vztahů a životního stylu“ (Sedláčková, 2009). Z pohledu, jaký nám autorka nabízí, je patrné, že mnohem více než na sexualitu je nahlíženo jako na sociální identitu než jen na biologicky determinované sexuální chování.

V dnešní době je pojem homosexuál velmi často nahrazován slovem gay, které je přejato z angličtiny. Jeho původní význam je rozjásaný, nevázaný, nemorální, živý, veselý atd., tento pojem bývá v anglofonních zemích používán i pro ženy s homosexuální orientací, mnohem častěji se ale setkáváme se slovem lesba, které se používá v českém kontextu.

2.1. Heteronormativita

Lidé mají od pradávna tendenci řídit se podle kategorií a definic, tudíž potřebují nějakou normu, aby se dokázali ve světě lépe orientovat. Tuto tezi podporuje i jedna z definic pojmu heteronormativita. *„Heteronormativitu lze chápat jako společenský regulační rámec, produkující binární dělbu pohlaví, normalizující touhu mezi muži a ženami, který marginalizuje ostatní sexuality jako odlišné a deviantní,“* (Gregory et al. 2009, str. 329). Podle Bergera s Luckmannem tvoří základ sociálního řádu mechanismus institucionalizace, podle kterého je veškerá lidská činnost habitualizovaná. *„Společenské instituce vyžadují od svých členů, aby hráli tu roli, která odpovídá jejich genderové sebedefinici,“* (Šmausová, 2002, s. 21). Jelikož hraní rolí je vždy závislé na kontextu, nemůžeme členy společnosti snížit na jedinou identitu. Podle Šmausové hrají členové společnosti takovou roli, jakou od nich momentální společenský kontext vyžaduje (Šmausová, 2002).

Už s naší implicitní nadějí, že potomek, který se nám narodí, bude heterosexuální, systematicky potvrzujeme názor, že heterosexuality je více chtěná. Z tohoto postoje jasně vyplývá normativní postoj k heterosexuality. To, že genderový řád je heteronormativní, tedy že heterosexuality je normou, ukazuje například výrok politika Marka Bendy, který si v rozhovoru pro Lidové noviny stěžoval, že v dnešní době nelze říci: *„... je normální být heterosexuálem, zatímco být homosexuálem – abych teď použil konkrétní výraz – výjimkou...“* (Lidové noviny, 14.11. 2009, str. 28). Z jeho vyjádření je patrné, že obrat „abych teď použil konkrétní výraz“ volil pouze v rámci společenského nátlaku a pokud by to bylo možné, vyjádřil by se jinak. Předpoklad heterosexuality je tedy ze strany společnosti všudypřítomný, což má důsledek na vývoj identity člověka. Identity takzvaně neheterosexuální jsou zneviditelňované nebo umlčované, aby došlo ke změně, je potřeba změnit samotné uvažování o sexuálních identitách.

Coby všeobecná charakteristika naší společnosti je její heteronormativita poměrně logická, vezmeme-li v úvahu početní převahu heterosexuálních osob i párů. Z tohoto důvodu je heteronormativita často neúmyslný a automatický předpoklad.

Přesto je třeba si uvědomit, že homosexualita je kulturně konstruována, a tak aspekty uzákonění formy partnerství nebo požadavky rodičovských práv nemají příliš společného se sexuální preferencí nebo biologickou determinací. Daleko více mají společného s identitou, životním stylem a aspekty, které jsou typické pro to, jak je konstruována heterosexuality (Plummer in Kimmel, 2004). Ta je vepsána do institucí, jako jsou manželství, partnerství a rodina. Požadavek na uznání práva rovnosti svazků a rodičovství osob stejného pohlaví nevychází pouze z kritické reflexe konstruovanosti kategorií jako je hetero- a homosexualita, ale také z lidsko-právního charakteru naší společnosti, která deklaruje snahu nediskriminovat nikoho – ani na základě sexuální orientace či identity – na základních právech. Mezi ně patří i právo na vztah a rodinu.

2.2. Homofobie

„Homofobie neboli obava z homosexuality a homosexuálních osob, která může vést k pocitům odporu, nepřátelství až nenávisti a může se stát základem pro odmítající, zaměňující či ubližující chování vůči homosexuálním lidem, u nichž je homosexualita předpokládána“ (Smetáčková, Braun, 2009, str. 9).

Roku 1972 termín v tomto smyslu poprvé použil americký psycholog George Weinberg ve své knize „Society and the Healthy Homosexual“, kde ji definoval jako „*strach, děs a hrůzu z možnosti být v blízkosti homosexuální jedinců*“ (Weinberg in Fone, 2000, s. 5).

Podle Plummera (in Kimmel, 2004) má mužská homofobie hluboký dopad na životy všech lidí, nejen gayů. Ve snaze vyřešit obtíže s definováním pojmu, používali někteří autoři termín v jeho doslovném smyslu za účelem popsání skutečných fobií (Haaga, 1991). Jiní autoři zachovávají termín jako užitečný termín, který zaštiťuje seskupení společenských jevů a definic zakládajících se na každodenním použití slova „homofobie“ (Plummer in Kimmel, 2004). Podle Smetáčkové a Brauna můžeme rozlišovat dvě formy homofobie, které mají odlišné příčiny, a to negativní postoje vůči lidem, kteří projeví svoji homosexualitu, bisexualitu či transsexualitu, nebo negativní postoje vůči lidem, kteří se odlišují svým vzhledem či chováním od tradičních představ o „správných ženách a „správných mužích“, a jsou proto považováni za homosexuální a označováni za gaye a lesby (Smetáčková, Braun, 2009, str. 19). V prvním případě je negativní postoj namířen na osoby, které se svou orientací netají, čili první případ je postoj: *Nemám ho rád, protože je teplej*. Ve druhém případě jde celkově o projev negativních postojů ke člověku, který se určitým způsobem vymyká ze své „tradiční“ role, do které byla společností zaškatulkována, takže: *Má krátké vlasy, nepoužívá*

make-up nikdo ji neviděl s klukem, je to určitě lesba. Vše pramení z toho, že jsme společností vychováni ve víře, že žena by měla pro muže působit atraktivně, což se rovná feminnímu vzhledu, a muž oproti tomu silácky a maskulinně. Můžeme tedy říci, že naše společnost je nastavená tak, že podstata homofobie tkví v genderových stereotypech čili představách o správném „mužství“ a „ženství“. Homofobie je spíše problémem intragenderovým, než že by intergenderově označovala propast mezi maskulinitou a feminitou. Muži s heterosexuální orientací mohou mít např. problém, že gayové nejsou „dostatečně mužští“. Problém tedy tkví v samotné konstrukci maskulinity a feminity než jen v generových stereotypech (Plummer in Kimmel, 2004).

Pro gaye a lesby mají tyto představy daleko závažnější důsledky, jelikož zmíněné stereotypy v sobě nesou předpoklad, že heterosexuální orientace je normativní sexuální a emocionální založení jedince. Není tedy možné bojovat proti netoleranci k homosexualitě bez určité genderové reflexe.

2.3. Homosexualita v českých médiích

Proniknutí tématu homosexuality a vůbec tematiky rodičovství gayů a leseb do českých médií má poměrně dlouhou cestu, kterou komplikoval především bývalý totalitní režim. Považuji ovšem za důležité zmínit alespoň ve stručnosti, jak tato cesta probíhala. Do oficiálních médií, určených nejširšímu spektru příjemců, pronikla homosexualita jako téma už v sedmdesátých letech za tehdejšího Československa. V lékařském tisku se téma objevilo už dříve v souvislosti s HIV/AIDS. V roce 1973 vyšel v časopise Mladý svět článek sexuologa Pavla Zemka s názvem „Žijí mezi námi“. *„Za komunistického režimu ovšem nebylo jasno, zda bylo mlčení médií o homosexualitě způsobeno jasně formulovanou směrnicí vzešlou z úst mocenského aparátu, či bylo výsledkem nepsaného povědomí redakcí o tom, jaká témata jsou hodna verbalizace v mediálním prostoru“* (Seidl a kol., 2012, str. 313).

Po vydání tohoto článku nastala poměrně dlouhá fáze ticha, která trvala až do 9. října roku 1987, kdy v deníku Svobodné slovo vyšel článek Iva Procházky v rámci seriálu Hovoříme o zdravém manželství (Procházka 1987, str. 4). Autor se tolik nezaobíral motivem HIV, ale spíše se věnoval situaci homosexuálních jedinců, kteří se rozhodnou vstoupit do manželství.

Za velký průlom by se daly považovat články redaktorky deníku Mladá fronta Marcely Pecháčkové. V tříměsíčních intervalech vydávala články, v nichž vyprávěla rámcový příběh. Články byly koncipovány jako sbírka vyjádření homosexuálů či odborníků, které autorka

komentovala. Sama přitom prošla změnou názoru od ignorace tématu až k pochopení jeho významu. V posledním ze tří článků se autorka vyjádřila, že „s náhlým vpádem nebezpečí AIDS se o homosexuálech začít mluvit muselo“, nicméně tento argument nepoužívá ráda, jelikož vidí „i jiné, stejně pádné, jako je tolerance či úcta k druhému“ (Pecháčková, 1998, str. 2).

Těsně před revolucí, a to 7. února 1989, vydali redaktoři Radek John a Jiřina Hanušová v časopise Mladý svět čtrnáctistránkový text s názvem „AIDS“, který reagoval na případ, kdy došlo záměrně k těžké újmě na zdraví spočívající v nechráněném pohlavním styku HIV pozitivního člověka. Autoři cítili nutnost informovat veřejnost o tom, jak se nemoc přenáší a za jakých podmínek se člověk může nakazit, jelikož proces s obžalovaným probíhal tak, že eskorta měla gumové rukavice a obžalovaný měl přes ústa roušku (John, 1989).

Nicméně i po zveřejnění těchto článků se veřejnost k tématu stavěla spíše negativně. Dokonce se objevovaly velmi negativní reakce, Pecháčkové přišel do redakce Mladé fronty dopis, kde si čtenářka anonymně stěžovala, že jí z termínu homosexuál v médiích naskakuje husí kůže (Seidl a kol., 2012).

Po revoluci se ovšem situace začala měnit. Společnost nebyla pod vlivem komunistické moci a lidé se mohli svobodněji a demokratičtěji vyjadřovat. Po konci vládnutí komunistické strany bylo téma v médiích o poznání diskutovanější, a to i díky vzniku organizací bojujících za práva homosexuálních občanů. V tisku se místo pojmu homosexuál objevoval pojem gay, což souvisí i s masovým používáním slov anglického původu po sametové revoluci. Po založení časopisu Soho revue v roce 1991 již označení gay funguje jako jediné. „Měsíčník byl vydáván státním nakladatelstvím, což přispělo k jednotlivosti ve vedení gay a lesbické emancipační agendy“ (Seidl a kol., 2012, str. 338).

Postupně se mediální zájem o komunitu gayů a leseb zvyšoval. V mediální oblasti se od devadesátých let dvacátého století udály velké změny, vznikaly nové rolové modely, a to i díky tzv. coming outům² (uvědomění si vlastní sexuální identity a sdělení této „jinakosti“ okolí) veřejně známých osobností³.

Kritická analýza diskurzu mediálních obsahů identifikovala pět způsobů, jak média zobrazují homosexuální jedince: 1. Medializace, která nahlíží na tuto sexuální orientaci jako na nemoc, na něco nepřirozeného a patologického. Zejména v 70. a 80. letech byla

---

² Procházka 2002, s. 26, definuje coming out jako „proces rozpoznání, sebeuvědomění, přiznání své sexuální orientace“.

³ Např.: zpěvačka Aneta Lanegrová, moderátor Jan Musil, zpěvák Pavel Vitek, moderátor Václav Moravec nebo bývalý ministr dopravy Gustav Slameček.

homosexualita spojována s AIDS, homosexuálové byli zobrazováni jako nebezpeční přenašeči HIV.

2. Sexualizace, kdy média redukuje homosexualitu na sexuální akt. V podvědomí veřejnosti převládá názor, že homosexuálové provozují sex hlavně pro potěšení, tudíž jsou promiskuitní. Tato reprezentace dominovala do poloviny osmdesátých let, šlo ale spíše o muže, obrázky leseb zůstaly asexuální.

3. Utajení, homosexualita byla uváděna jako určitá kuriozita, a to především v žánru senzace. Coming out byl považován za doznání viny.

4. Stereotypizace, média se nadále snažila utvrzovat veřejnost ve vnímání určitých stereotypů, gayové byli stále považováni za zženštilé a lesby zase za maskulinní, homosexuální páry jsou jasně rozdělené na představitele mužské a ženské role (Kolářová, 2009, online). Předtím, než nastal pátý způsob zobrazování GL osob médii, byli čeští příjemci, a to hlavně v průběhu devadesátých let, ovlivňováni zahraniční produkcí, např. seriály. „*Nadále ale dochází ke stereotypizaci, gayové jsou kadeřníci, muži v barech, v černé kůži, muži s AIDS, a lesby v rolích vražedkyně, sadistických dozorkyně, či asexuálních starých panen*“ (Moritz in Kolářová, 1995).

5. Heterosexuální normalizace. V této fázi jsou obrazy homosexuality v médiích konstruovány pro heterosexuální publikum. Jako příklad uvádí Kolářová svůj výzkum prováděný na časopise Bravo v roce 2008. „*Bravo staví příběhy a texty na dominantním pojetí sexuality, heterosexualita je normou, nicméně se zde objevilo také několik větších případů zobrazování queer tematiky.*“ Kolářová (2009) zmiňuje jako vzor fotografii americké herečky Lindsay Lohan, která je vzorem pro mnoho mladých dívek a idolem spousty chlapců. Herečka je na snímku zachycená se svojí přítelkyní, „*jejich vztah je viditelný, ale zároveň není uznávaný a prochází v časopise normalizací*“ (Kolářová, 2009). Z obrázku je opět očividná stereotypizace, Lohan stojí v popředí a je oblečena typicky žensky, kromě toho oplývá i dalšími feminními rysy, jako jsou dlouhé vlasy, umělé řasy a minišaty s výstřihem, její přítelkyně oproti tomu stojí v pozadí, má krátké vlasy a je oděna v saku a kalhotách. Rozdělení rolí je tedy opět jasně stanoveno a čtenář zůstává utvrzen ve svých jistotách.

3. Homosexualita a homoparentalita v legislativě České republiky

V této kapitole se věnuji jednotlivým zákonům a listinám prokazujícím posun k lidsko-právní společnosti. Chci podpořit názor, že dochází k postupnému zvětšování tolerance vůči lesbám a gayům v legislativě. Každá země má vlastní právní úpravu, např. ve Švédsku, Nizozemí, Norsku a Španělsku je legalizované jak registrované partnerství, tak i adopce. Oproti tomu v Saudské Arábii a Jemenu hrozí homosexuálům trest smrti. V Ugandě byl v prosinci 2013 schválen zákon, který zavádí za odlišnou sexuální orientaci trest doživotí⁴.

I politika má svůj vliv na utváření názoru veřejnosti. Samozřejmě nelze tvrdit, že je-li něco uzákoněno, pohled jedince, který měl na problematiku negativní názor, se změní. Ovšem pracuji s hypotézou, že po schválení Zákona o registrovaném partnerství byly homoparentální rodiny tematizovány v MF Dnes častěji a rámovány s odlišnými tématy. Legislativou se zabývám podrobněji, jelikož operuji s hypotézou, že stane-li se něco právní normou, je tak problém normalizován a většinová společnost začne problém více akceptovat, protože jde o něco reálného a ne hypotetického. Tuto domněnku bych chtěla podložit prostřednictvím šetření Centra pro výzkum veřejného mínění⁵. V roce 2005 bylo právu homosexuálních párů uzavírat partnerství nakloněno 62 % dotazovaných Čechů, o dva roky později 69 % a v roce 2008 už 75 % dotazovaných⁶.

3.1. Cesta za rovnoprávností českých gayů a leseb

„Obecný princip, který gay a lesbická reprezentace sledovala a z nějž všechny její konkrétní činnosti vycházely, spočíval v nároku na respekt a všeobecné uznání ze strany heteronormativní společnosti“ (Seidl a kol., 2012, s. 379). Kroky k postupnému zvyšování tolerance v legislativě České republiky začaly v roce 1990, kdy 1. července parlament vypustil z trestního zákona §244, který stanovoval věkovou hranici pro homosexuální styk na 18 let a trestnost homosexuální prostituce a homosexuálního jednání budící veřejné pohoršení (Zákon č.175/ 1990 Sb.).

---

⁴ „Uganda zavedla drastický zákon kriminalizující homosexualitu,“ 25. 2. 2014 in Britské listy, Dostupné on-line z : <http://www.blisty.cz/art/72290.html>.

⁵ Dále jen CVVM.

⁶ CVVM, 2008 „Češi o některých právech homosexuálních párů“, dostupné online z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3520/f3/100796s_ov80606.pdf.

Další důležitá skutečnost se udála v roce 1991, kdy došlo ke zrušení policejních seznamů homosexuálů, tzv. růžových listů, a v roce 1993, ve kterém byla homosexualita vyškrtuta ze seznamu nemocí úředně platného v České republice a bylo dosaženo přerušení jakéhokoliv léčení či výzkumů směřujících ke změně homosexuální orientace (Seidl a kol., 2012, s. 379). Významný gay aktivista Jiří Hromada se v roce 1991 v rozhovoru pro SOHO revue vyjádřil, že složitější než dosáhnout legislativních a úředních rozhodnutí „bude prosadit přirozené vnímání a chápání naší existence okolím“ (Hromada in Soho revue, 1, 1991, č. 4, s. 3).

Aktivita gayů a leseb za zrovnoprávnění ovšem nespočívala pouze v prosazení tolerance, ale v tom, aby „heteronormativní společnost interiorizovala vědomí relativity sexuálních kategorií“ (Seidl a kol., 2012, S. 380). Tento nárok parafrázoval i v říjnu roku 1994 Jiří Hromada, když napsal, že „společnost musí konečně otevřeně uznat, že se muži mohou zajímat o ženy, ale i o muže. Když všichni pochopí, že existují různé druhy náklonnosti, lásky a sexuální orientace, budou moci homosexuálové otevřeně přiznat své sklony“ (Hromada in Soho revue, 1994, č. 10, s. 3).

K 1. lednu 2001 nabyla účinnosti novela zákoníku práce, která stanovuje vyloučení jakékoliv diskriminace při výkonu profese z důvodu sexuální orientace. „V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace“ (Zákoník práce, Hlava IV., § 16, odst. 2). Formy diskriminace jsou dále upraveny v antidiskriminačním zákoně, který vstoupil v platnost 29. června 2009. Zákon přináší zásadu rovného zacházení a zákaz diskriminace, který je společným jmenovatelem pro všechna dílčí práva uvedená v novém zákoně, je zakotven v Listině základních práv a svobod. Zakázána je tedy diskriminace z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, včetně těhotenství či mateřství, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženství, vyznání, víry či světového názoru (Antidiskriminační zákon, Hlava I, §2).

Dalšími významnými dokumenty se podrobněji zabírám v následujících kapitolách.

3.2. Úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Úmluva o ochraně lidských práv a svobod byla prvním dokumentem zajišťujícím ochranu lidských práv a svobod, který Česká republika podepsala. Je nejdůležitější lidsko-právní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy a základem regionální mezinárodněprávní ochrany lidských práv v Evropě. V Československu byla tato úmluva

ratifikována 18. března 1992 a publikována pod č. 209/ 1992 Sb. Dokument je tvořen čtrnácti protokoly, přičemž pro tuto práci jsou důležité články číslo 3 a 14 Úmluvy.

Článek číslo 3 říká, že „nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení, anebo trestu“. V článku 14 stojí, že „užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoliv důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnosti nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení“ (Česká republika, Úmluva o ochraně základních lidských práva svobod, 1953).

3.3. Usnesení Evropského parlamentu o homofobii v Evropě

Dokument byl podepsán s ohledem na Úmluvu o ochraně lidských práv a svobod, na Všeobecnou deklaraci lidských práv OSN a na Úmluvu o právech dítěte 15. června 2006 ve Štrasburku. Evropský parlament tímto zakazuje jakoukoliv diskriminaci založenou zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech, příslušnosti k národnostní menšině, zdravotnímu postižení nebo právě v sexuální orientaci.

Ve svém znění vyzývá členské státy a Komisi, aby zajistily stejnou úctu, důstojnost a ochranu lesbám a gayům jako zbytku společnosti a aby respektovaly svobodu projevu. Úmluva zároveň žádá všechny členské státy, aby zvýšily snahu v boji proti homofobii prostřednictvím kampaní proti homofobii na školách, univerzitách a v masmédiích (Česká republika, 2006, online).

3.4. Zákon o registrovaném partnerství a jeho ukotvení v legislativě ČR

Až do 1. července roku 2006 neměly homosexuální páry možnost zákonně stvrdit svůj vztah. Nikdo jim tudíž nemohl garantovat jistoty v případech dědění nebo informování o zdravotním stavu partnera.

Před schválením zákona č. 115 neexistovala v právním řádu České republiky jakákoliv úprava dlouhodobých partnerských svazků osob stejného pohlaví. Přitom vykazují tytéž znaky a plní tytéž funkce jako dlouhodobé partnerské soužití osob rozdílného pohlaví. Cesta

k přijetí zákona byla dlouhá, problémem bylo a stále je chápání instituce manželství, někteří poslanci se přikláněli k názoru, že povolením tohoto zákona dojde k narušení vnímání rodiny a její funkce i postavení ve společnosti.

Nakonec došlo k uznání až pátého návrhu zákona, který byl předložen 29. dubna 2005, tento návrh prošel poměrně snadno oběma čteními a nakonec byl ve třetím čtení, a to 16. prosince 2005, schválen (51. schůze Poslanecké sněmovny, 2005). Vůbec poprvé se tak návrh zákona o registrovaném partnerství dostal až do Senátu, kde jej 26. ledna 2006 přijali, hlasovalo pro něj 44 senátorů z celkového počtu 65 přítomných, patnáct bylo proti (Stenoprotokol ze schůze Senátu, 2006).

Tehdejší prezident Václav Klaus měl dle Ústavy patnáct dnů na eventuální vrácení zákona (Ústava ČR, článek 50, ods. 1). Klaus byl známý svým odmítavým postojem k tomuto tématu, deník *MF DNES* tehdy vydal článek s názvem „Klaus naznačil, že nepodepíše zákon pro gaye“, ve kterém mimo jiné otiskli prohlášení z roku 2005, kdy se bývalý prezident vyjádřil, že „*manželství považuje za tradiční instituci jednoho typu*“, čímž dal svůj postoj jasně najevo (MF Dnes, 2006). Nakonec 16. února 2006 Klaus svolal tiskovou konferenci, kde oznámil, že zákon vetuje (Prohlášení prezidenta republiky, 2006, online). Vrácením zákona se opět dostala do hry Poslanecká sněmovna a dne 15. března 2006 definitivně rozhodla, že zákon o registrovaném partnerství vstoupí v platnost (Stenoprotokol z 54. hlasování PS, 2006, online).

Zákon byl dále dne 3. dubna 2006 vyhlášen ve Sbírce zákonů, což podle §59 zákona o registrovaném partnerství znamenalo, že účinnosti nabude dne 1. července. Hned první den platnosti zákona možnosti uzavřít partnerství využily tři páry (gay.iniciativa.cz, 2006, online).

Pro Českou republiku se tak registrované partnerství stalo zcela novým institutem, který má svoje podmínky. Zákon č. 115/2006 Sb. upravuje uzavírání partnerství, podmínky pro jeho zrušení nebo zánik, vzájemné majetkoprávní vztahy partnerů a také práva a povinnosti vůči sobě navzájem a vůči státu. „Registrovaným partnerstvím se rozumí trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem, tedy projevem vůle učiněným formou souhlasného, svobodného a úplného prohlášení, že spolu vstupují do partnerství, učiněného osobně před matričním úřadem“ (Smejkal a Schelová Bachrachová, 2011, s. 302).

Je to už téměř devět let, co mají osoby stejného pohlaví možnost svůj vztah institucionalizovat a uzavřít registrované partnerství. Podle průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění mají homosexuální svazky poměrně stabilní podporu veřejnosti. V roce 2007 vyjádřilo souhlas s uzavíráním registrovaného partnerství šedesát devět lidí ze sta,

v roce 2013 už to bylo sedmdesát dva osob. Co se týče tématu „adopce“ v roce 2007 bylo proti šedesát sedm jedinců ze sta, v minulém roce se číslo snížilo na padesát sedm (CVVM, 2014, s. 3–4). Z údajů Českého statistického úřadu vyplývá, že mezi častější sympatizanty patří lidé, kteří volí pravici, osoby ve věku 20 až 29 let, obyvatelé Prahy a ti, kdo se nehlásí k žádné církvi nebo náboženské organizaci. Naopak méně častá je podpora práv homosexuálů na uzavírání partnerství a adopci u sympatizantů politické levice, u populace ve věku nad 60 let a osob hlásícím se k Římskokatolické církvi (Český statistický úřad, 2014, s. 4).

3.5. Problematika osvojování dětí

V roce 2007 vydala Česká tisková kancelář zprávu, ve které se tehdejší ministryně pro oblast lidských práv a menšin Džamila Stehlíková vyjádřila, že „nastal čas“ začít vést společenskou debatu „o adopcích dětí homosexuály“ (ČTK, 2007). O rok později začala politička vyvíjet úsilí o to, aby registrované osoby měly možnost osvojit si dítě svého protějšku, a zároveň zadala vypracování výzkumu, který by se zabýval tím, jak je rozvoj dítěte ovlivněn, pokud ho vychovávají rodiče stejného pohlaví (ČTK, 2008).

Na jaře roku 2009 byla dokončena transformace poradní skupiny Výbor pro sexuální menšiny Rady vlády pro lidská práva⁷, předsedkyní byla jmenována Martina Štěpánová (Zápis ze schůze RVLP, 2009). Za první rok své činnosti se výbor mimo jiné věnoval i adopci dítěte partnerem jeho biologického rodiče.

Na základě analýzy akademického pracovníka Právnické fakulty Univerzity Karlovy Jana Wintra upozornil RVLP na fakt, že §13 odstavce 2 zákona o registrovaném partnerství říká, že trvající partnerství zabraňuje tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte, což je v rozporu s ústavními zásadami (Zápis ze schůze RVLP, 2009). V návaznosti na tuto skutečnost se 18. června 2009 Rada vlády pro lidská práva usnesla, že uloží ministru vnitra přípravu novely zákona, ve které by byl zmiňovaný odstavec vypuštěn (Usnesení Rady vlády pro lidská práva, 2009).

Tehdejší vláda Jana Fischera v této věci nakonec nerozhodla (ČTK, 2009). Další možností, jak odstavec ze zákona odstranit, byla forma ústavní stížnosti. Tato varianta by byla proveditelná za předpokladu, že by stížnost podala fyzická osoba, jež by byla v registrovaném partnerství a o osvojení požádala, což by jí bylo na základě platného zákona zamítnuto.

---

⁷ Dále jen RVLP.

V zákoně o registrovaném partnerství jsou děti přímo řešeny několikrát. Co se vlastních potomků týče, nesmí být uzavření registrovaného partnerství ani sexuální orientace překážkou pro výchovu vlastních dětí, ať biologických či adoptovaných. Podle § 13 odst. 1 zákona o RP „Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy“ (Zákon č. 115/2006 Sb.).

Uzavření registrovaného partnerství nebrání svěřeni dítěte do pěstounské péče. Avšak o pěstounskou péči může požádat pouze jeden z partnerů či partnerek, do společné pěstounské péče může být dítě svěřené pouze manželům.

Podle § 13 odst. 2 „Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte“ (Zákon č.115/2006 Sb.). Jedinec sám si může osvojit dítě bez ohledu na sexuální orientaci, avšak vstoupí-li do partnerství, adoptovat dítě nemůže vůbec. Společně mohou dítě osvojit pouze manželé. Podrobněji se budu tématu věnovat v kapitolách *Náhradní rodinná péče a Ústavní péče a homoparentální rodina*.

Problematikou osvojování dětí homosexuálními páry se zabývají i gay a lesbické spolky. Ty si kladou za cíl bojovat proti homofobii, vytvořit v médiích nestereotypní obraz o LGBT komunitě. Chtějí prosadit, aby se na všech stupních a ve všech oblastech vzdělávání otevřeně hovořilo o tématech spojených s lesbickou, gay, bisexuální a transsexuální problematikou. Mezi jejich primární zájmy se řadí i zlegalizování adopce potomka partnera či partnerky a legalizace individuálních i společných adopcí stejnopohlavních párů v registrovaném partnerství.

4. Tradiční versus homoparentální rodina

Odpůrci registrovaného partnerství a především lidé, kteří nesouhlasí s přítomností dětí v homosexuálních svazcích, velmi často argumentují tím, že pokud děti vyrůstají v rodinách gay a lesbických žen, ohrožují tím postavení „tradiční rodiny“. Poslankyně Vlasta Parkanová se v době před schválením zákona č. 115/ 2006 Sb. vyjádřila, že dojde-li ke schválení tohoto zákona, tak „zmizí taková ustanovení, která říkají, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a výchova dětí“, a právě proto je přesvědčená, že „registrované partnerství ohrožuje rodinu, její funkci a postavení ve společnosti“ (Stenoprotokol PS, 2004).

4.1. Tradiční rodina

Co je tedy tradiční rodina? Profesor sociologie Ivo Možný se ve své publikaci *Kapitoly ze sociologie rodiny* zabývá i tématem tradiční rodiny. Tvrdí, že pro naši společnost je přirozené vnímat jako tradiční rodinu takovou, ve které dospělí jedinci žijí v monogamním svazku, který je tvořen mužem a ženou a k tomu vychovávají děti (Možný, 2002). Je ovšem problematické definovat pojem, jehož koncept se v průběhu dějin měnil a mění, a to jak v závislosti na místě, tak na historické epoše. „*Rodina není přirozený fenomén, ale naprosto racionální, politická a hlavně selektivní instituce, která funguje jako organizační a kontrolní jednotka společnosti.*“ (Sokolová, 2004). Každá společnost může pojem vnímat jinak, a tudíž si jej definovat odlišným způsobem. Příslušná definice pak odráží zájem státu a jeho politiku, ne dohady, jestli je něco přirozené, nebo ne.

Oldřich Matoušek ve své publikaci udává, že hovoříme-li o pojmu rodina, máme tendenci představit si obraz tzv. *úplné nukleární rodiny*, tedy otce, matku a jejich děti (Matoušek, 2003, str. 84).

Dle Sokolové je rodina „selektivní institucí“ a „legitimizuje určité jednotky na úkor jiných“ (Sokolová, 2004, str. 3). Uzavření sňatku je pro páry stvrzením jejich vztahu. Pokud se partneři rozhodnou, že do manželství vstoupit nechtějí, pocítí důsledky tohoto rozhodnutí. Soužití dvou osob není v naší legislativě ošetřeno tak jako instituce manželství nebo registrované partnerství, a to ať už mluvíme o daních, bydlení, nároku na děti, dědění nebo majetkových záležitostech, což dokazuje selektivnost manželství.

U rodiny funguje selektivnost stejně. V heterosexuálních rodinách jsou „některá uskupení legitimizována na úkor jiných prostřednictvím legislativně právních předpisů“ (Sokolová, 2004, str. 3).

Z hlediska genderu je zřejmé, že v každé rodině musí být rozděleny role a oba dospělí aktéři mají v rodině svoji funkci. Vše pramení z předpokladu, že přirozené a předpokládané je, že žena a muž jsou základem rodiny. Jedním z argumentů odpůrců adopce dítěte stejnopohlavními partnery je, že muži a ženy mají vlastnosti, které plynou už z jejich pohlaví a že jsou konstruované jako navzájem odlišné protipóly, které jsou vůči sobě navzájem komplementární. Ovšem lidské vlastnosti jsou souborem charakteristik, které se získávají, utvářejí v procesu socializace⁸ jedince, který se s nimi identifikuje, a to bez ohledu na pohlaví, což vyvrací argument, proč by rodinu nemohli tvořit dva muži či dvě ženy.

Jedním z dalších argumentů zastánců tradiční rodiny je fakt, že je-li dítě vychováváno dvěma muži či dvěma ženami, chybí mu vzor opačného pohlaví, což naruší jeho vývoj. Tomuto názoru se dá oponovat dvěma způsoby. Prvním z nich je vysoká rozvodovost, dle Českého statistického úřadu bylo v roce 2012 rozvedeno 26 402 manželství, což znamená, že se rozvedlo 58 manželství ze sta. Z celkového počtu manželství rozvedených v roce 2012 bylo 57,5 % s nezletilými dětmi (Český statistický úřad, 2013, online). Tyto děti tedy opět vyrůstají v rodině, která je neúplná, tedy díky všeobecnému úzu netradiční, a to nehledě na sexuální orientaci rodičů. Druhým je fakt, že dítě kolem sebe vnímá interakci dvou pohlaví celý život. Každá rodina je tvořena sociální sítí příbuzenstva a přátel a potomek má tak možnost pozorovat více vztahových rolí a modelů rodičovství.

Lze tedy usoudit, že není jednoduché definovat něco, co vzniklo z pouhé hodnotové představy lidí a co je svým způsobem „mýtus“, jak se vyjádřila bývalá stínová ministryně ČSSD „pro ženy a rodinu“ Čurdová. „Tradiční rodina není samospasitelným modelem, jedná se spíše o jakýsi ideální mýtus, který ve skutečnosti bohužel nefunguje“ (Čurdová, 2004, online).

4.2. Homoparentální rodina a její modely

Už samotné označení homosexuální rodina je zavádějící. Hovoříme-li o homosexuální rodině, máme na mysli rodinu, ve které jsou partneři homosexuální orientace? Je zajímavé, že rodinu, v níž heterosexuální rodiče mají homosexuální dítě nebo děti, považujeme v naší

---

⁸ Komplexní proces, spočívá v osvojování hodnot, norem a způsobů jednání platných v dané kultuře (Petrusek a kol., 1996, s. 1012).

společnosti za heterosexuální. Zatímco na rodinu, v níž je jeden z rodičů homosexuální orientace, je nahlíženo jako na homosexuální. Rodina tudíž není vnímána jako vztahová síť rovnocenných interakcí, ale za určující hodnocení rodiny jsou považováni rodiče. Tuto kapitolu považuji za velmi podstatnou, jelikož ve výzkumné části práce budou články v MF DNES kategorizovány i podle toho, jaký model homosexuálního rodičovství tematizují.

Téma homoparentálního rodičovství není v České republice příliš rozpracováno. Už samotné pojmenování není jednoznačné. Existují termíny jako homosexuální rodiny, gay-lesbické nebo stejnopohlavní rodiny. Jak jsem již zmínila výše, nelze pojmenovat rodinu na základě sexuální orientace rodiče, jelikož sexuální orientaci nemá rodina jako celek, ale jednotliví členové.

Nedbálková s Poláškovou (2005) uvádí, že je potřeba vzít v potaz diverzitu uspořádání gay a lesbických rodin. Pokud chceme modely rozlišit elementárně, lze to učinit na základě způsobu, „jakým stejnopohlavní pár k dítěti přišel“⁹ (Nedbálková, Polášková, 2005, s. 2). Rodiny pak rozdělujeme na ty s dětmi narozenými v předchozích heterosexuálních manželstvích jednoho nebo obou rodičů a variantou druhou jsou rodiny, kam se děti narodily plánovaně či byly adoptovány poté, co rodič nebo rodiče svou sexuální orientaci veřejně deklarovali.

Existuje předpoklad, že počet lesbických rodin převyšuje počet gay rodin, přičemž největší procento je tvořeno lesbickými matkami s dětmi z předchozích heterosexuálních vztahů (Sedláčková, 2009). Dále se vyskytují případy, kdy matky s homosexuální orientací vychovávají dítě samy, a to po rozvodu, nebo proto, že nikdy nežily v partnerském vztahu. „*V posledních letech zaznamenáváme nárůst ženských párů, které si pořizují dítě do vztahu zcela plánovaně*“ (Sedláčková, 2009), a to přímo na klinice asistované reprodukce nebo vlastní inseminací, kterou provedou doma s použitím spermatu od anonymního dárce (Nedbálková, Polášková, 2005). Rozlišujeme tedy *smíšené lesbické rodiny*, ve kterých vychovávají rodiče ženy potomky z předchozího vztahu a *plánované lesbické rodiny*, kde se děti narodily plánovaně do lesbického vztahu. Vyskytují se i situace, kdy se oba dva typy sloučí, tedy, kdy si lesbická rodina, která již vychovává děti z předchozího vztahu, pořídí ještě společné potomky.

Polášková s Nedbálkovou (2005) také zmiňují rodiny, kde jsou děti vychovávány otci – gayi. Ti musí mnohdy čelit dvojí marginalizaci, neboť se díky této „jinakosti“¹⁰ mohou cítit

---

⁹ Na základě tohoto způsobu diverzifikace modelů stejnopohlavních rodin jsem v praktické části práce stanovovala jednotlivé kategorie, do kterých byly řazeny analyzované články.

¹⁰ Autorky tím míní „jinakost jako touhu po rodičovství“, viz Nedbálková, Polášková, 2005

vytlačování z gay komunity a zároveň jsou převážně heterosexuální společnostmi škatulkováni jako příslušníci sexuální minority.

Další modely homoparentálních rodin popisuje níže uvedená tabulka.

<p style="text-align: center;">Modely homoparentálních rodin:</p> <p><u>Smíšené gay a lesbické rodiny / nevlastní lesbické rodiny (blended families)</u></p> <p><i>členové rodiny: biologická matka, nevlastní matka, děti</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- homosexuální pár, kde dítě pochází z předchozího heterosexuálního vztahu <p><u>Plánované gay a lesbické rodiny (planned families)</u></p> <p><i>členové rodiny: biologická matka, sociální matka, děti</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- lesbický pár, který má biologického potomka díky asistované reprodukci (AID – Artificial Insemination by Donor)
- lesbický pár, který má biologického potomka díky domácimu oplodnění (self-insemination)
- homosexuální pár s adoptovaným dítětem, přičemž právoplatným rodičem dítěte je pouze jeden z páru
- homosexuální pár s adoptivním dítětem, kdy k dítěti mají právní vztah oba rodiče
- lesbický pár, který počal a vychovává dítě s gayem či dvojicí gayů
- gay pár, který vychovává dítě z tzv. surogátního mateřství <p><u>Neúplné lesbické rodiny</u></p> <ul style="list-style-type: none">
- lesbické ženy vychovávající dítě samy bez partnerky, bez ohledu na způsob početí a původ dítěte <p style="text-align: right;">(López, 2004)</p>

Nejdiskutovanější téma, které homoparentální rodiny vzbuzují, se týká adekvátního vývoje dětí v těchto rodinách. Gonzálesová uvádí tři postoje, které vyvolávají diskuse. Jako první prezentuje myšlenku, že pokud dítěti ve výchově chybí mateřská či otcovská role, nebude se zdravě a harmonicky vyvíjet a může vykazovat mnoho psychických problémů. Další je domněnka, že žije-li dítě s osobami stejného pohlaví, může to ovlivnit jeho sexuální identitu, tudíž by se samo mohlo stát homosexuálem. Třetím faktem, který probouzí debatu, je předpoklad, že nezletilí budou trpět odmítáním okolím, které je dáno homofobií, jež prostupuje naší společností (Gonzáles, 2004).

V návaznosti na výše uvedené názory se většina psychologických a sociologických výzkumů týkajících se gay a lesbického rodičovství soustředí na vývoj osobnosti dítěte a jeho emocionální vývoj, na sexuální a genderovou identitu a na sociální vztahy. Většina autorů se ovšem shoduje na faktu, že děti z lesbických rodin po emocionální a behaviorální stránce problémy netrpí. Taktéž nemají deprese a úzkosti ani problémy se sociálním přizpůsobením se. Jsou psychicky vyrovnané a rovněž nemají sklon k poruchám osobnosti či sexuální

identity o nic víc než jedinci vyrůstající v rodinách s rodiči s heterosexuální orientací (Tasker, Golombok, 1997; Stacey, Biblarz, 2001). Je také potřeba brát v potaz, že heterosexuality nezaručuje rodiči schopnost vytvořit pro dítě vhodné prostředí. Pro zdravý rozvoj dítěte jsou důležitější vztahy a dynamika, která uvnitř rodiny probíhá více než její struktura.

Je zřejmé, že neexistuje zaručený způsob výchovy potomků, ať už je orientace rodičů jakákoliv. Garnerová shrnula hlavní obavy homosexuálních rodičů. Ti mohou mít představu, že jejich orientace není problematika, kterou by se měli nezletilí zabývat. Zde je potřeba uvědomit si, že rozhovor o sexualitě a sexuálním chování má zcela odlišný charakter.

Častou obavou je doba, kdy dítě se svou orientací seznámit. Pokud ovšem dítě samotné neví, co je sexualita a dosud se nekonfrontovalo s homofobním pohledem, je pro ně logicky mnohem snazší akceptovat sexuální orientaci rodiče (Garner, 2005). Van Dam uvádí, že dítě dokáže pochopit koncept homosexuality už okolo pátého roku života (Van Dam, 2004). Zároveň, pokud rodiče čekají příliš dlouho, vystavují sebe i potomka riziku, že jej bude informovat někdo jiný.

Závěrem je třeba zdůraznit, že pokud je vztah mezi rodiči postaven na důvěře, toleranci a dobré interakci, může dítěti sloužit jako vzor stejně dobře jako heterosexuální. Děti nežijí v sociálním vakuu a mohou se o vztazích mezi muži a ženami dozvědět ze svého okolí. Řešením ke zlepšení postoje vrstevníků je edukace ve školství. Janošová uvádí, že pokud je dítě opakovaně konfrontováno se stereotypní informací o podobě rodiny, může u něj dojít k adaptačním potížím. Jakmile se dítě seznámí ve škole s dalšími alternativami rodinného uspořádání, legitimizuje to jeho vlastní vztahy a jeho rodinu (Janošová, 2008).

Společnost se může dále dohadovat, zda je homoparentální rodina pro dítě vhodná nebo ne a debatovat o případném povolení adopce homosexuálními partnery. I tak je ale existence těchto rodin nepopíratelná.

V roce 2013 provedl Český statistický úřad analýzu¹¹, která se v rámci výzkumu partnerských svazků osob stejného pohlaví zaměřila i na počet dětí vyrůstajících ve stejnopohlavních rodinách. Z údajů vyplývá, že většina osob, které deklarovaly registrované nebo faktické partnerství, žije v domácnosti bez závislých dětí¹². U gayů je to 99 % případů v registrovaných a 89 % ve faktických partnerstvích. Lesby mají o něco nižší procento případů, konkrétně 82 % a 81 %¹³. Celkově žilo v domácnostech čítajících jednu rodinu

---

¹¹ Český statistický úřad, *Analýza: Partnerské svazky osob stejného pohlaví v ČR a v Evropě* [online] 24. 10. 2013 [cit. 2014-04-14], Dostupné online z : <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/csav102413.doc>.

¹² Závislé dítě je každá osoba v domácnosti tvořené jednou rodinou, která má k osobě v čele domácnosti vztah syn/dcera, je ekonomicky neaktivní a je ve věku 0-25 let.

¹³ Údaje za osoby v hospodařících domácnostech tvořených jednou rodinou bydlící v bytech.

tvořenou registrovanými partnery 46 závislých dětí. V domácnostech, kde rodinu tvoří osoby stejného pohlaví ve faktickém partnerství, žilo 879 závislých dětí¹⁴.

Údaje, které jsem díky analýze ČSÚ¹⁵ zjistila, jsem využila i při stanovování kategorií v analytické části práce. Dokládají totiž, že v České republice žijí rodiny, kde fungují jak biologičtí, tak i tzv. sociální rodičové.

4.3. Možnosti stejnopohlavních párů na výchovu dítěte

4.3.1. Osvojení

Podle § 794 Občanského zákoníku se osvojením rozumí „přijetí cizí osoby za vlastní“ (§ 794 Občanského zákoníku, 2014). „Osvojiteli se mohou stát pouze manželé nebo jeden z manželů“ (§ 800 odst. 1 Občanského zákoníku, 2014). Proti obecným ustanovením však stojí zákon o registrovaném partnerství. V porovnání s manžely není registrovaným partnerům zákonem společné osvojení (společná i individuální adopce) povoleno, a to i v porovnání s osamělými osobami (individuální adopce), je osvojení jedním z partnerů vyloučeno.

Při schvalování zákona o RP v České republice bylo zákonodárcem konstatováno, že „osvojení dítěte registrovanými partnery v době trvání partnerství bude zakázáno. Důvodem je preference náhradní výchovy dítěte heterosexuálním párem“ (Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 969/0 ze IV. volebního období).

V současné době usiluje aktivistické sdružení PROUD o návrh zákona, který by umožnil, aby si partner či partnerka osvojili dítě druhého v případě, že má dítě po právní stránce pouze jednoho rodiče nebo o něj druhý rodič nepečuje a dá souhlas k osvojení. Návrh umožňující osvojení byl předložen 14. června 2013, ovšem Poslanecká sněmovna návrh vzhledem k předčasným volbám neprojednala. Zatím tedy neexistuje jiná cesta, než nalezení osoby či páru, který by svolil k podání žádosti o osvojení.

4.3.2. Asistovaná reprodukce

V České republice není, na základě zákona o péči a zdraví lidu, povolena asistovaná reprodukce pro lesbické ženy. „Asistovanou reprodukci lze provést na základě písemné žádosti ženy a muže, kteří tuto léčbu hodlají společně podstoupit“ (Zákon č. 227/2006 Sb.).

---

¹⁴ Údaje za osoby v hospodařících domácnostech tvořených jednou rodinou.

¹⁵ Český statistický úřad.

Za situace, kdy partner chybí, což se týká svobodných žen nebo lesbických párů, nemá žena na sperma jiného muže nárok. Podle Nedbálkové je tímto zcela jasně vymezena hranice pojmu rodina, „která je chápána jako jednotka tvořená jedním mužem, jednou ženou a dětmi“ (Nedbálková, 2011, s. 70).

V praxi ovšem dochází k tomu, že lesbické páry zákon obcházejí a prostřednictvím serverů zaměřených na tematiku homosexuálního rodičovství si dávají typy na „vstřícné kliniky“ (drbna.cz).

Vedle možnosti oplodnění prováděného na klinice, existuje i možnost, že si ženy naleznou dárce samy, ať už poprosí kamaráda či známého nebo opět přes webové stránky.

4.3.3. Ústavní péče versus homoparentální rodina

Téma ústavní péče je ve člancích MF DNES diskutováno a dáváno do opozice s homoparentálními rodinami poměrně často, jelikož jsou názory velmi různorodé, je téma čtenářsky atraktivní.

Na portále www.stejnarodina.cz je detailně popsána debata, která proběhla v pořadu České televize *Máte slovo*. Předmětem debaty byla adopce dětí registrovanými páry. Článek s názvem *Jakýpak jste rodič?* byl na zmiňovaném serveru publikován jako reakce na argumenty zástupkyně za stranu KDU- ČSL, tehdejší poslankyně Michaely Šojdové. Ta svými výroky neznevážila jen homosexuální, ale všechny adoptivní rodiče a devalvovala podstatu adoptivního rodičovství. Debaty se dále zúčastnili právní poradce České biskupské konference Stanislav Vykyš, dětský psycholog Jaroslav Šturma, gay aktivista Jiří Hromada, gay uvažující o adopci Dalibor Neckář a žena z lesbického páru, který očekává narození potomka, nebiologická matka Petra Hanzelínová. Poslankyně Šojdová například citovala dítě, které se vyjádřilo na její webové stránce, že „v děčáku mu bylo lépe“ nežli u adoptivního homosexuálního páru. Jančaříková s Hubíkovou argumentují tím, že v České republice stále vychází více než jedno dítě na jednu pracovníci. Vychovatelky se navíc střídají, jelikož pracují na směny. Tuto skutečnost dokládají faktem, že v k 31. prosinci 2009 byl celkový počet dětí v ústavní péči 8989 (www.adopce.com, online). Dětem se tedy nevěnuje jedna a ta samá vychovatelka dvacet čtyři hodin denně a vztah, který si chovanci k vychovatelkám vytvoří, není hodnotově srovnatelný s úrovní biologické a náhradní rodiny (Jančaříková, Hubíková, 2010).

V roce 2011 se ve zdravotnických zařízeních jako jsou kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti do tří let, nacházelo 1428 dětí (ÚZIS ČR, Aktuální informace č. 50/2012).

Ve školských zařízeních, což jsou dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy a diagnostické ústavy, bylo umístěno 7150 dětí (Český statistický úřad, 2011). Celkový počet dětí v ústavní péči byl tedy 8578. To je stále poměrně vysoké číslo, které by mohlo být minimalizováno právě povolením adopcí registrovanými partnery.

5. Nastolování témat neboli agenda-setting

Ve své práci chci dokázat, že se schválením zákona o registrovaném partnerství se změnil způsob i frekvence, jak se o homoparentálních rodinách píše. Přesněji způsob, jakým bylo téma nastolováno, a to konkrétně v médiu MF DNES.

Pokud je určitému tématu médii věnována velká pozornost a důležitost, znamená to zároveň, že je pro veřejnost významné? Nebo naopak, jestliže se s určitou tematikou ve sdělovacích prostředcích nesetkáváme, jedná se o záměr? Na tyto otázky se snaží naleznout odpověď koncept agenda-setting. Základem jeho hypotézy jsou tedy důkazy, které ukazují shodu mezi pořadím důležitosti přisuzované určitým tématům v médiích a hierarchií významnosti, které se tématům dostane od veřejnosti a politiků. Termín agenda-setting tedy popisuje jev, o němž Lazarsfeld (1944) hovořil jako o „nastolování témat“.

První zmínka o konceptu agenda-setting se objevuje ve studii Chapel Hill, která se dočkala publikace v roce 1972 a probíhala na konci 60. let 20. století. Studie se zaměřovala na voliče v prezidentských volbách v roce 1968, kteří dosud nebyli přesvědčeni o své volbě, a na to, jaký vliv média právě na tyto voliče mají (McCombs, 2009). McCombs a Shaw se při svém výzkumu zabývali převážně mediální agendou, přičemž hlavní proměnou pro ně byl vliv médií na publikum. Pomocí analýzy obsahu médií a dotazování se jim tento vliv podařilo prokázat (Dearing, Rogers, 1996).

Teorie nastolování operuje se třemi různými agendami – mediální agendou, politickou agendou a veřejnou agendou, přičemž zkoumá i jejich vzájemný vliv. Každá jednotlivá agenda je v interakci s ostatními a pro téma může být původní a každá jednotlivá agenda může téma nastolit i v ostatních agendách. Dohromady tvoří proces nastolování agendy (Volek, 2007).

„Proces nastolování agendy je probíhající soutěž mezi proponenty tématu o získání pozornosti mediálních profesionálů, veřejnosti a politických elit“ (Dearing, Rogers, 1996, s. 1–2). Birkland uvádí, že *„nastolování agendy je proces, kterým problémy a alternativní řešení získávají nebo ztrácejí veřejnou a elitní pozornost“* (Birkland, 2007, s. 63).

5.1. Mediální agenda

Odborníci, kteří se vztahem mezi veřejnou a mediální agendou zabývají, ji považovali „za danou“ (Dearing, Rogers, 1996, s. 24). McCombs přirovnává proces tvorby mediální agendy k cibuli. Střed má reprezentovat samotná mediální agenda a vrstvy, které ji obalují, představují vlivy na agendu působící. Svrchní vrstva je ekvivalentem „klíčových vnějších zdrojů zpráv“, následuje „intermediální agenda“, čímž je míněn vliv ostatních zpravodajských médií a vrstvou nejbližze středu, tedy nejvíce ovlivňující samotnou agendu, jsou „novinářská tradice a zpravodajské normy“ (McCombs, 2009, s. 148–149).

Média nejen, že mohou nastolit agendu, ale mohou navíc zesílit její význam. Amplifikaci, jak proces zesílení významu nazýváme, popisují Burton s Jirákem jako jev, kdy „*média věnují soustředěnou podobu nějakému tématu, nějaké hodnotě, nějakému názoru*“ a tím „*zesilují jeho význam*“ (Burton, Jiráček, 2003, s. 362). Téma, které dostává v médiích více prostoru, se tak čtenáři jeví jako důležitější.

McCombs definuje dvě úrovně nastolování témat. První nazýváme jako objektovou, jelikož skrz ni předkládají média publiku objekty, které by jej měly zajímat. Objekty nastolené první úrovní mají své atributy, ty charakterizují a vytvářejí obraz objektu v médiích. Důraz, který je na jednotlivé atributy kladen, se může lišit stejně jako důraz, který je kladen na různá témata. V první úrovni se tedy média snaží publikum přesvědčit o významu témat, ve druhé se tato témata snaží zarámovat tak, aby na ně publiku vnutila nějaký názor. Druhou úroveň nazývá McCombs „*attribute agenda-setting*“ (McCombs, 2004, s. 87). V případě této práce by se dala teorie aplikovat tím způsobem, že před schválením zákona o RP se téma rodičovství gayů a leseb rámovalo s důrazem na příslušný zákon a bude tedy spíše upozaděno, kdežto po roce 2006 bude rámováno s tématem náhradní rodinné péče. Příklad je ovšem pouze ilustrativní a až v samotném výzkumu se dozvíme, skrze jaká témata MF DNES homosexuální rodičovství rámovala.

Druhý stupeň teorie nastolování je spjat právě s konceptem rámování neboli „*framing*“. McCombs uvádí, že pokud koncept rámování aplikujeme na teorii o nastolování témat, je rámeček „*centrální organizující idea použitá pro novinový obsah, který podporuje kontext a napovídá, co je klíčový problém, skrze použití selekce, zdůraznění, exkluze a rozvinutí*“ (McCombs, 2004, s. 87). Rámování ve druhé úrovni je tedy výběrem a zdůrazněním konkrétních atributů objektu v procesu, kdy média o objektu informují.

S konceptem rámce souvisí i „*priming*“, což je „*proces, v rámci kterého věnují média pozornost jen některým problémům, zatímco jiné pomíjejí a tak definují standardy, na základě*

kterých se pak voliči rozhodují“ (Volek, 2007, s. 81). Redakce tedy upřednostňují a zviditelňují, např. na předních stranách, pouze informace a zprávy, které pokládají za důležité. Tímto média nastavují kritéria, podle kterých bude daná kauza veřejností posuzována.

Nemůžeme ale hovořit o agendě, věnují-li se média kauze pouze krátkodobě. Stone a McCombs poznamenávají, že ideální doba, jak dlouho se tématu věnovat, jsou čtyři měsíce (Stone, McCombs, 1981). Tato práce je zaměřena na sedmileté časové období, aby byla dokázána proměna vývoje agendy.

5.2 Gay a lesbické rodičovství jako mediální agenda

Při rešeršování publikovaných článků jsem zjistila, že v českém prostředí nejsou žádné odborné analýzy, které by rozebíraly tematizaci rodičovství stejnopohlavních párů v médiích. Tuto skutečnost příkládám faktu, že články, které rodičovství tematizují, vedou ke stereotypizaci a marginalizaci stejnopohlavních rodin v médiích, a to z důvodu dominujícího diskursu heteronormativity.

Kolářová (2009) zmiňuje, že homosexualita v médiích je přijatelná v případě, kdy neohrožuje heterosexuální diskurs. Kuhar (2003) uvádí, že čím více se LGBT¹⁶ rodiny začleňují do společnosti, tím více jsou neviditelné. Obsahy, které nenaplní normy, jsou tak marginalizovány. Podrobněji zhodnocuji projevy stereotypizace a marginalizace textů v závěru analýzy obsahů.

---

¹⁶ LGBT je zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby.

6. Charakteristika analyzovaného média

Vzhledem k faktu, že se zabývám obsahovou analýzou deníku MF Dnes a magazínu MF Dnes, ve stručnosti popíšu jeho charakteristiku čili čtenost, zaměření a cílovou skupinu.

6.1. Mladá fronta Dnes

MF DNES je podle výzkumu sledovanosti médií v České republice, který je zadáván vydavateli deníků a časopisů sdružených v Unii vydavatelů a Asociací komunikačních agentur, druhým nejčtenějším v ČR za rok 2013¹⁷. Ke konci roku 2013 byl celkový dosah čtenářů 943 000 s nákladem 190 006 výtisků¹⁸. Šéfredaktorkou deníku je od ledna roku 2014 Sabina Slonková.

Do roku 1989 byl deník orgánem Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže a byl tedy koncipován jako deník pro mladá. Od 1. září 1990 začal opět vycházet s podobným názvem a převzal tak svoje původní čtenáře. Podle údajů společnosti MAFRA je Mladá fronta nejčtenějším deníkem mezi vzdělanými lidmi a vede také v domácnostech z vyšších sociálních vrstev, mezi podnikateli, mezi čtenáři s vedoucím postavením nebo rozhodovacími pravomocemi. Explicitně se deník nepřiklání k žádné politické orientaci nebo straně¹⁹.

Většinovým vlastníkem MAFRY byla od roku 1994 německá společnost Rheinisch- Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft, v červnu 2013 skoupil společnost Agrofert podnikatele Andreje Babiše (Francová, 2013).

---

¹⁷ Zdroj dat : Media projekt, Unie vydavatelů- AKA, Median- STEM/ MARK, 3.- 4. Čtvrtletí 2013, dostupné online z : http://data.idnes.cz/soubory/mafra_all/A140211_TVE_MFD1334.PDF.

¹⁸ Zdroj dat: ABC ČR –č ervenec – prosinec 2013, dostupné online z : http://data.idnes.cz/soubory/mafra_all/A140211_TVE_MFD1334.PDF.

¹⁹ Totéž co poznámka č. 3.

7. Metodologická část

7.1. Cíl výzkumu

Úkolem této analýzy je prozkoumat a porovnat tematizaci homoparentality v deníku MF DNES v letech 2005 až 2012. Cílem je potvrdit či vyvrátit, že od schválení zákona č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství je téma „homoparentalita“ nastolováno v MF Dnes častěji a rámováno s odlišnými tématy.

7.2. Metoda – analýza obsahu

Jako výzkumnou metodu jsem si zvolila kvalitativní obsahovou analýzu. Berelson vyvinul a definoval obsahovou analýzu jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis manifestovaného obsahu komunikace“ (Berelson, 1952, s. 18). Podle Reifové si obsahová analýza klade za cíl redukovat komplexní a mnohoznačný obsah analyzovaných textů (Reifová ed., 2004). Autorka dále uvádí, že proces každé analýzy můžeme rozdělit do několika kroků, přičemž na začátku vždy bude specifikace výzkumného tématu, což je v případě této práce tematizace rodičovství gayů a leseb. Ve fázi konceptualizační definujeme konkrétní problém, který ústí do faktických hypotéz, bude-li ku příkladu naplněn předpoklad, že je téma „homoparentality“ nastolováno častěji a rámováno nejen zákonem č. 115/2006 Sb., ale například náhradní rodinnou péčí. Ve fázi operacionalizační dochází k výběru samotného média, tedy deníku MF Dnes a jeho čtvrtletního magazínu. Z těchto médií budou vybrány články objevující se v periodiku v letech 2005 až 2012. Proces definování v operační části vede až k sestavení analytických kategorií a „stanovení systému proměnných“ (Reifová ed., 2004, s. 22). Po vykonání tohoto postupu lze přikročit k samotnému sběru údajů, jejich analýze a následné interpretaci, „*která se odvíjí od jejich verifikace či falzifikace*“ (Reifová ed., 2004, s. 22).

McQuail (1999, s. 308) popisuje postup u obsahové analýzy v pěti elementárních krocích:

1. Stanovení obsahu vzorku
2. Vytvoření relevantního rámce kategorií zevních referentů
3. Volba jednotky analýzy obsahu

4. Počítání frekvence zvolených jednotek dotýkajících se relevantních témat
5. Vyjádření výsledků zvoleného exempláře dle výskytu daných frekvencí

Obsahovou analýzu řadíme z metodologického hlediska do pozitivistického modelu empirického výzkumu, což znamená předpoklad už existující teorie, od které odvozujeme hypotézy o spojitostech mezi proměnnými. Obsahová analýza je výhodná pro svoji reliabilitu a validitu. Naopak nevýhodné může být, že výzkumník musí text analyzovat subjektivně, což může vést ke snížení původní informační hodnoty obsahu. Je tedy podstatné definovat zkoumaný problém co nejpřesněji a kategorie z obsahu textu stanovit co nejvhodněji.

V této práci hodlám na základě obsahu zkoumaných článků vygenerovat tematické kategorie, pomocí nichž dokážu, zda mohu výzkumnou hypotézu potvrdit či vyvrátit. V rámci kvalitativní obsahové analýzy využiji prvků sémiotické analýzy, která dešifruje text do hloubky jeho významu (Reifová, 2004, s. 23). Tato kvalitativní analytická práce by měla pomoci ukázat konotace, s jakými je homoparentalita spojována a potvrdit či vyvrátit případnou marginalizaci homosexuálních rodičů ve zkoumaném periodiku. Ráda bych se také pokusila o identifikaci hlavního diskursu, který je pro homosexuální rodičovství v MF Dnes volen.

Způsoby, pomocí nichž je v textech konstruován obsah, zkoumá analýza sémiotická. Logicky vychází ze sémiotiky, vědy zabývající se studiem znaků, procesem označování a tvořením významu. Za zakladatele je považován Ferdinand de Saussure (Jiráček, Köppllová, 2003). Sémiotická analýza se stala v posledních třiceti letech 20. století důležitým nástrojem pro analyzování populární kultury, ovšem došlo k obohacení tradičního sémiotického postoje o rozměr sociálního kontextu, a to hlavně o úroveň mýtu a ideologie²⁰ a o studium diskursu jako mediálního a komunikačního prostředí, ve kterém mohou totožné prvky získávat odlišné významy²¹ (Jiráček, Köppllová, 2003). O rozšíření a oblíbenost této metody se přičinil Roland Barthes, který navázal na Ferdinanda Saussura ve své publikaci *Mytologie* z roku 1957, a to rozvinutím teorie rozlišující denotativní a konotativní rovinu textu a popsáním stavby mýtů a jejich významů. Metoda je určující pro vyhrazení „kulturního významu“ v obsahu médií, a to včetně skrytých ideologií a „předpojatostí“ v něm (McQuail. 2002).

---

²⁰ viz van Dijk (1998)

²¹ viz Fairclough (1995)

7.2.1 Kvalitativní analýza obsahů textu

Philip Mayring (2000) definuje kvalitativní analýzu obsahu (dále jen KAO) jako „empirickou, metodologicky kontrolovanou analýzu textů v rámci jejich komunikačního kontextu“, činí tak na základě krokových modelů analytických pravidel bez unáhlené kvantifikace. Pomocí KAO můžeme zkoumat velké množství zaznamenané komunikace, přičemž KAO nezkoumá pouze zjevný obsah materiálu.²²

V rámci KAO uvádí Mayring (2000) dva postupy:

- 1) **Induktivní vytváření kategorií**, kdy si výzkumník nejdříve položí výzkumné otázky a určí objekt výzkumu. V rámci procesu selekce pak vytvoří kategorie a určí úroveň abstrakce pro induktivní kategorie, rozčlení je a vytváří nové. Poté, co projde 10–50 % materiálu, ověří reliabilitu²³ k prvním dvěma krokům. Po finálním zpracování textu ověří jeho reliabilitu součtově. Na závěr výzkumník interpretuje výsledky za eventuálního využití analýzy kvantitativní.
- 2) **Deduktivní vytváření kategorií**, procesuelně začíná stejně jako induktivní vytváření, tedy položením výzkumné otázky a stanovením objektu výzkumu. Jako další krok výzkumník teoreticky definuje aspekty analýzy, určí hlavní kategorie a sub-kategorie. Jednotlivé kategorie teoreticky definuje, uvede příklady přímo ze zkoumaného textu a kódovací pravidla, která si badatel stanovil pro rozřazení do příslušných kategorií. Po přečtení většiny materiálu kategorie a kódy reviduje, čímž dojde k formativnímu ověření reliability k prvním dvěma krokům. Při finálním zpracování textu opět ověřuje reliabilitu. Posledním krokem je interpretace výsledků za případného užití kvantitativní metody obsahové analýzy, což může být např. frekvence kódovaných kategorií.

Mayring dále uvádí, že u KAO má tvorba kategorií zásadní význam. Výzkumník může tedy kategorie sestavit až v momentě, kdy se důkladně seznámí s celým materiálem.

Tuto metodu jsem zvolila záměrně, jelikož umožňuje začlenění materiálu do modelu komunikace a bere v potaz i aspekty komunikátora, tedy jeho názory, zkušenosti, sociokulturní kontext. Analýza má zároveň jasně stanovená pravidla. Koncept vytváření kategorií je výhodný, zohledňuje aspekty interpretace textu, jež jsou do příslušných kategorií řazeny a které mohou být během samotné analýzy změněny.²⁴

---

²² „Primární a latentní obsah“, viz Becker & Lissman, 1973.

²³ Reliabilta – spolehlivost neboli možnost prokázat stejné výsledky v případě, že by se teorie zopakoval, in Hendl, 2005, s. 342.

²⁴ „Zpětnovazební smyčka“, viz Mayring, 2000.

7.2.2. Zkoumaný soubor – základní a výběrový

Vzorkem pro obsahovou analýzu budou vybrané články tematizující rodičovství homosexuálů a homosexuálních párů v deníku MF Dnes a jeho čtvrtěčném magazínu, a to v období od ledna 2005 do prosince 2012.

V návaznosti na uzákonění registrovaného partnerství nebylo složité zvolit časové období. Rok 2005 jsem vybrala záměrně, jelikož jsem chtěla zkoumat i časovou etapu před schválením zákona o RP. Pomocí mediální databáze Anopress jsem ovšem zjistila, že frekvence článků, ve kterých by bylo téma rodičovství gayů a leseb (dále jen GL rodičovství) obsaženo, nebyla před rokem 2005 tak četná. Jako hraniční bod byl stanoven leden 2012. Zpočátku jsem zamýšlela zvolit jako horní hranici rok 2011, jelikož 4. února tohoto roku schválil Evropský parlament plán proti diskriminaci osob na základě sexuální orientace a genderové identity²⁵ a v souvislosti s touto skutečností se objevovalo více článků zahrnujících tematiku GL rodičovství. Nakonec jsem ovšem zvolila rok 2012, a to zcela účelově, neboť v tomto období se v Praze konala výstava s názvem *Různé rodiny, stejná práva*²⁶, což zapříčinilo publikování článků orientovaných na problematiku GL rodičovství. Toto relativně široké časové období bylo zvoleno záměrně, aby bylo možné odpovědět na všechny položené výzkumné otázky.

Pro svoji práci jsem zvolila metodu deduktivního vytváření kategorií, které jsem stanovila na základě důkladného přečtení analyzovaného materiálu. Výběrový soubor byl vygenerován za pomoci mediální databáze Anopress, a to prostřednictvím zadání klíčových slov „homosexuální páry“, „homosexuální pár“ a další vyskoňované tvary slova²⁷. Do výběrového souboru byly zahrnuty veškeré články uveřejněné v daných letech v analyzovaném deníku obsahující klíčové sousloví. Ze zjištěného materiálu jsem vybírala exemplární články pro kvalitativní analýzu podle způsobu, jak se v nich promítají nadefinované kategorie, bližší specifika výběru jsou rozebírána v rámci jednotlivých kategorií.

---

²⁵ Evropský parlament schválil plán proti diskriminaci osob na základě sexuální orientace a genderové identity, 2011 dostupné online z : <http://www.proudem.cz/pro-media/89-evropsky-parlament-schvalil-plan-proti-diskriminaci-osob-na-zaklade-sexualni-orientace-a-genderove-identit.html>.

²⁶ *Různé rodiny, stejná práva, jedna výstava*, 2012 dostupné online z : <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/192097-ruzne-rodiny-stejna-prava-jedna-vystava/>.

²⁷ V databázi Anopress (<http://www.anopress.cz/Web/PagesFree/Home.aspx?xl=knihovna46xh=mi...>) bylo do základního dotazu napsáno klíčové sousloví „homosexuální páry“. Kvůli širokému časovému období bylo nutné rozřazovat vyhledávání článků do třech časových intervalů. V kolonce pro zvolení období byly zaškrtnuty roky 2005–2007, v dalším vyhledávání 2008–2010, 2011–2012, a to vždy v rozmezí od 1. ledna do 31. prosince. V sekci zdroje byla zaškrtnuta možnost celostátní tisk a celostátní deníky, přičemž jako úroňové zobrazení bylo zvoleno řazení zdrojů dle abecedy, kde jsem vybrala Mladou frontu Dnes a Mladou Frontu Dnes magazín.

Původně jsem měla v úmyslu vyhledávat články pod klíčovými výrazy jako „adopce“, „rodičovství homosexuálů“ nebo „stejnopohlavní rodina“. Nakonec jsem se ovšem rozhodla zvolit jako hledaný výraz „homosexuální páry“, jelikož zmiňované sousloví tematizačně zahrnuje články o biologickém rodičovství v homoparentálních rodinách i rodičovství tzv. sociální. Díky tomuto zadání, se počet vygenerovaných článků zvýšil, což bylo pro účely této analýzy výhodné. Z většího množství zkoumaného materiálu šly snadněji a přesněji stanovit výzkumné kategorie.

Do analytického souboru byly řazeny jen takové články, ve kterých je homosexuální rodičovství jedním z hlavních témat nebo hlavní téma. Články, které obsahovaly pouze okrajové zmínky typu „partnerství není stavěno na stejnou úroveň jako sňatky a ani neumožňuje adoptovat děti“, byly vyřazeny.

7.2.2.1. Základní kódovací jednotka

Základní analytickou neboli kódovací jednotkou je jeden novinový článek, který bude odpovídat výše stanoveným požadavkům. Tudíž byl publikovaný v určeném časovém období, obsahuje klíčová slova a tematicky se zaměřuje na stejnopohlavní rodičovství, a to v takovém rozsahu, že problematika homoparentality není v celém textu zmíněna pouze na okraj. V každém z textů budou nacházeny momenty, které indikují příslušné kategorie (typy rodičovství), v analýze pak bude popsáno, jak jsou tyto kategorie rámovány, jak je rodičovství tematizováno, s čím je spojováno, s jakými hodnotami, chováním atp. Kvality jednotlivých kategorií a témat, které byly stanoveny deduktivně (na základě teorie), budou definovány na základě indukce, tedy pochopení z textu.

7.2.3. Hlavní a vedlejší výzkumné otázky

V rámci kvalitativní obsahové analýzy mediální tematizace gay a lesbického rodičovství si v této práci pokládám jednu hlavní výzkumnou otázku, která zahrnuje tři vedlejší podotázky (A, B, C), přičemž na první podotázku navazuje další výzkumná otázka vedlejší. Ty budou zodpovězeny na základě kategorizace článků v MF Dnes.

HVO: Jak jsou tematizovány jednotlivé typy rodičovství gay a lesbických osob a párů v deníku MF Dnes ve zkoumaném období?

A. Ovlivnilo přijetí zákona č. 115/2006 Sb. způsob, jakým je téma gay a lesbického rodičovství v deníku MF Dnes ve zkoumaném období nastolováno?

V rámci této hlavní otázky byla vytvořena podotázka, která bude zodpovězena na základě jednotlivých zkoumaných kategorií kvalitativní analýzy.

- S jakými tématy bylo nastolováno téma adopce dítěte homosexuálními partnery před a po vstoupení zákona o RP v platnost?

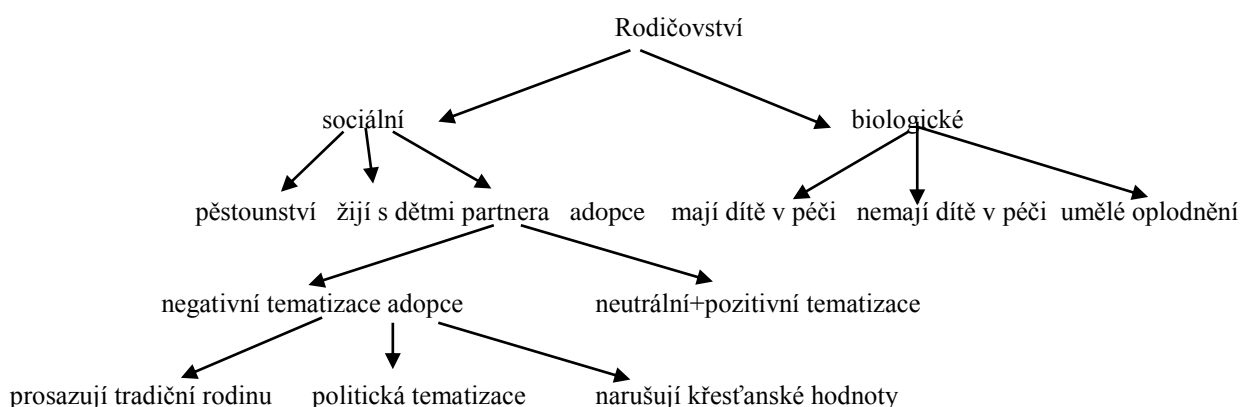
B. V jaké souvislosti se o gay a lesbickém rodičovství psalo před vstoupením zákona č. 115/2006 Sb. v platnost?²⁸

C. Bylo téma gay a lesbického rodičovství v období před přijetím zákona nastolováno pouze ve spojitosti se zákonem č. 115/2006 Sb.?

7.2.4. Tvorba kategorií

Na základě prostudování analyzovaného materiálu, tedy článků publikovaných v MF Dnes ve zvoleném období, jsem určila tři hlavní kategorie, z nichž každá zahrnuje i sub-kategorie.

Kategorie byly vytvořeny na základě obsahu analyzovaných článků tak, aby dokázaly odpovědět na výzkumné otázky. Jelikož název této práce zní „tematizace rodičovství gayů a leseb“, diferencovala jsem kategorie právě podle toho, jaký typ rodičovství tematizují. Právě v tomto procesu se širší časové vymezení ukázalo jako velmi výhodné. U článků spadajících do jednotlivých kategorií, které jedno téma diskutují v průběhu let, lze totiž porovnat změnu nastolování tématu.

²⁸ V době před přijetím zákona č. 115/2006 Sb. je míněno zkoumané časové období, čili od 1. ledna 2005 do 31. května 2006.

7.2.5. Definice jednotlivých kategorií

Hendl (2005) uvádí, že neexistuje takový systém kritérií, který by obsahoval všechny druhy kvalitativního výzkumu. Badatel tedy systém kritérií navrhuje na základě svých znalostí o problematice a hypotéz, které chce uplatnit.

Jednotlivé kategorie bylo (dle Mayringa) potřeba nadefinovat a na základě této definice určit kódovací pravidla, podle kterých budou články do kategorií zařazovány.

Základním kritériem, které musí všechny články splňovat, je tematizace homosexuálního rodičovství, podle způsobu tematizace a typu rodičovství rozlišujeme další kategorie.

Biologické rodičovství: Kritériem pro zařazení do této kategorie je tematizace rodičovství biologického. V rámci této kategorie rozlišuji tři subkategorie, a to podle způsobu, jakým byly děti do vztahu přivedeny. Jedná-li se o **děti z předchozího hetero vztahu**, beru v potaz, zda má tzv. biologický rodič **dítě svěřeno do péče, či nikoliv**. Samostatnou podkategorii pak tvoří články tematizující **umělé oplodnění**.

Sociální rodičovství: Kategorie, do které spadají články tematizující sociální rodičovství, je mnohem obsáhlejší než biologické rodičovství. Sociální rodičovství zaštiťuje tři podkategorie: **pěstounství, homosexuálně orientované osoby žijící s biologickým potomkem partnera a adopce**. Téma adopce se ukázalo jako vůbec nejdiskutovanější. Vzhledem k počtu názorů, změn a zvýšení frekvence nastolování tématu jsem v rámci této kategorie vytvořila další podkategorie. Články, které tematizují problematiku adopce, jsem rozdělila podle toho, zda převažují **negativní** či **neutrální + pozitivní názory**. V průběhu analýzy jsem se rozhodla negativně tematizující články rozlišit podle argumentu, který je mluvčími volen, a to na **negativní z důvodu prosazení tradiční rodiny, negativní z hlediska politické tematizace a negativní, jelikož narušují křesťanské hodnoty**.

7.3. Analytická část

7.3.1. Biologické rodičovství

Mající dítě v péči: Podmínkou byl článek, který by tematizoval rodiče s homosexuální orientací, kterému soud svěřil dítě do péče. Případy, kdy by se v deníku MF Dnes o tématu psalo, jsou velmi ojedinelé.

V rámci zkoumaného období se první zmínka o svěřeni do péče vlastního dítěte rodiče s homosexuální orientací objevila v prosinci **2005**, a to v rámci článků: *Nepřeceňme mámotátovský vzor a Poslanci vyšli homosexuálům vstříc*. V obou dvou článcích je svěřeni do péče zmíněno pouze okrajově, v prvním případě článek, jak už název napovídá, primárně tematizuje, zda je vzor obou pohlaví pro dítě opravdu tak důležitý. Už z první věty “ Zatímco v Česku vrcholí boj o registrované partnerství“ je patrné, že je téma nastoleno v souvislosti s chystaným zákonem o RP. V posledním odstavci se nachází zmínka o poslanci ODS Markovi Bendovi, ten podal pozměňovací návrh, který by homosexuálně orientovaným rodičům znemožnil, aby jim bylo do výchovy svěřeno jejich vlastní dítě. Druhý článek tematizoval schválení zákona č. 115 Poslaneckou sněmovnou, jednalo se přímo o *Téma DNES*, poslední odstavec informuje, že „odpůrcům zákona se nakonec nepodařilo prosadit, aby homosexuálům nesmělo být do výchovy svěřeno jejich vlastní dítě z předchozího vztahu“.

V březnu **2006**, tedy jen krátce po schválení zákona o RP Poslaneckou sněmovnou, vyšel článek *Homosexuálové mohou vychovávat děti*²⁹, kde je tematizováno svěřeni dětí do péče homosexuálně orientovanému rodiči. Už v první větě je zmíněn zákon o RP, a to v souvislosti s nepovolením adopce. V textu je uvedeno, začne-li žena žít s partnerkou a muž s partnerem, „neznamená to, že by jim soud nesvěřil dítě do péče“. Je tedy vyloučeno, že by se uzavřením partnerství omezovala rodičovská práva. V článku je citován Jiří Hromada, který uvádí, že zná spousty rodin, kde homosexuální páry vychovávají děti: „Mám rád rodinu, kde muži zemřela žena a on dostal do péče svěřené tři syny. Vychoval je s partnerem, s nímž jsou pětadvacet let. Žádné negativní stopy na nich život se dvěma táty nezanechal, kluci jsou heterosexuální“.

Zmínka o svěřeni dítěte do péče se objevuje také v článku z roku **2006** *Češi by homosexuálům děti nesvěřili*. Je zde popsána rodina, kdy dvě ženy vychovávají biologickou dceru jedné z nich. Téma rodičovství gayů a leseb bylo nastoleno vzhledem k blížícím se volbám. V textu je uveden průzkum veřejného mínění, zda lidé souhlasí s adopcí dětí homosexuálními páry, s tím, že byl kladen důraz na jejich sympatie k politickým stranám. Objevují se i citace několika politiků, pro tuto kategorii je nejdůležitější věta Petra Nečase, který je i proti registrovanému partnerství i proti adopci, ale zastává názor, že „pokud jeden z partnerů přivede do vztahu vlastní dítě, měli by určitě zůstat spolu“.

---

²⁹ Seznam všech citovaných článků je uveden v seznamu použité literatury.

Co se týče mužů s homosexuální orientací, v rámci zkoumaného časového období jsem narazila pouze na článek z května **2007** *Jsme gayové A máme dítě*. Celý článek se tematicky zaměřuje na situaci, kdy dva muži vychovávají dítě. Hned v perexu je zmíněno, že tento model rodiny je „*pořád ještě tabu*“. V textu jsou rozebrány případy čtyř rodin, pouze v jednom případě je popisována rodina, kde soud ustanovil do péče dítě muži-gayi. Z vyznění článku je patrné, že rodič i dítě na svojí rodině nespatřují nic podivného. „To, že má tátu gaye prásknul hned v první třídě. Nemá s tím problém“. V celém článku je hlavním tématem rodičovství gayů, na konci textu jsou možnosti, které gayové mají, aby se mohli stát rodiči. Téma je tak nastolováno samostatně, bez debaty o zákoně o RP.

Častěji se objevují články, tematizující rodičovství leseb, které mají v péči dítě z předchozího heterosexuálního vztahu. Jako případ Kláry a Hany, které vychovávají Haninu dceru Elišku ve článku *Děti homosexuálů – tolerantnější a pečující* z roku 2006, kde je téma opět nastolováno s problematikou povolení adopce. V článku z roku **2012** *Tak trochu jiné rodiny* jsou popsány dvě rodiny, kdy biologické matky vychovávají své dítě z předešlého vztahu se svými partnerkami. Objevuje se znovu téma adopce, ovšem primárně je kladen důraz na to, že děti nějak netrpí výchovou stejnopohlavních rodičů.

Shrnutí kategorie: V průběhu zkoumaného období lze pozorovat změnu v nastolování tématu svěřením dětí do péče. Před vstoupením zákona o RP v platnost bylo téma nastolováno v souvislosti s plánovaným vstoupením zákona v platnost (což vnášelo do debaty i problematiku adopcí) a s blížícími se volbami. V době od přijetí zákona se téma objevovalo samostatně a šlo explicitně o popsání neklasického typu rodiny.

Dítě není svěřeno v péči: Do této kategorie spadají články tematizující biologické rodiče s homosexuální orientací, kteří ovšem nemají dítě ve své péči.

Moderátor Jan Musil v článku *Jsme gayové A máme dítě* z roku **2007** hovoří o tom, jaké to je, když s tehdejšími partnery rok vychovávali jeho dvě dcery, které má v péči jeho exmanželka. Uvádí, že dcery byly tenkrát ještě malé, a na fakt, že „táta“ žije s přítelem, si zvykly. Pod vyjádřením Musila se objevuje zmínka o adopci a procentuelní údaj vyjadřující kolik respondentů je proti, dále poznámka, že již přijatý zákon o RP adopci nepovoluje. Ve stejném článku je i příběh Víta a Franka. Vít uvádí, že musel u soudu bojovat o povolení mít syna na celý víkend, situaci zkomplikovala sociální pracovnice jeho exmanželky. „U soudu jsem přiznal, že se rozvádíme kvůli mé sexuální orientaci“.

Obdobný článek *Chlubí se, že má tři tatínky. A lidé to berou* vyšel v roce **2012**, nastiňuje příběh Radima, který má z předchozího vztahu dvě dcery. „Naše dcery se spolužákům často chlubily, že mají tři tatínky“, čímž mínil sebe, svého partnera a manžela své

exmanželky. Za krátkým příběhem se objevuje průzkum, kolik Čechů souhlasí s registrovaným partnerstvím, který pro MF Dnes vykonala agentura Median. Mimo názory na registrované partnerství se opět tematizuje adopce, a to i ve výzkumu veřejného mínění.

Shrnutí kategorie: Koncept rodičovství je opět rámován se zákonem o RP a otevírá diskuzi na téma potenciálního schválení adopcí. Z průzkumů veřejného mínění, které byly pod články zveřejněny, je patrné, že se tolerance vůči stejnopohlavním rodinám zvýšila, způsob tematizace rodičovství v příslušné kategorii to ovšem prokazatelně neovlivnilo.

Plánované rodičovství – umělé oplodnění: Umělé oplodnění je velmi častým způsobem pořízení dítěte u lesbických žen. Mohou požádat kamaráda či známého a uskutečnit s ním pohlavní styk³⁰, zajít na kliniku asistované reprodukce nebo provést tzv. domácí inseminaci.

V roce 2012 vyšel článek *Tak trochu jiné rodiny*, kdy lesbické partnerky Katka a Veronika zvolily pro pořízení potomků domácí inseminaci. „My si dítě pořídily s kamarády“. Každá z partnerek je biologickou a zároveň sociální matkou. Děti vychovávají jako sourozence. V textu je uvedeno, že se partnerky před narozením potomků registrovaly, ovšem zákon není dále rozebírán.

V rámci stejného článku je již zmiňovaný pár Gabriela s Barborou, partnerky se kvůli Gabrielinu přání vydaly i do Dánska, kde na klinikách legálně pomáhají lesbickým ženám bez partnera, ale neúspěšně. Gabriela nakonec otěhotněla s kamarádem díky umělému oplodnění.

Shrnutí kategorie: V žádných dalších člancích ze zkoumaného období nebylo umělé oplodnění tematizováno. Ve článku *Tak trochu jiné rodiny* bylo umělé oplodnění rozebíráno z důvodu stále častější debaty o povolení adopcí. V prvním odstavci se objevuje citace sociologa Zdeňka Slobody, který podotýká, že „přibývá žen, které se pro rodičovství rozhodují plánovaně, umělým oplodněním“. Takovéto páry trápí, že je nemožné, aby si potomka osvojil druhý, nebiologický rodič. Jedná se tedy opět o problematiku povolení adopce. Zákon o RP je zmíněn pouze jednou větou: „Jakoby nestačilo, že v roce 2006 dali zákonodárci homosexuálům možnost registrovaného partnerství“.

7.3.2. Sociální rodičovství

Pěstounství: Text musí tematizovat pěstounství stejnopohlavních párů.

V roce 2007 vydala MF Dnes článek *On a on chtějí pečovat o dítě*. Článek tematizuje stejnopohlavní páry, které mají zájem pečovat o dítě umístěné v ústavní péči. Pěstounství je viditelně rámováno s adopcí, ta je zmiňována už v leadu, „Zatímco české zákony zakazují

---

³⁰ Tento způsob reprodukce ovšem nebyl v MF Dnes ve zkoumaném období tematizován

homosexuálním párům adoptovat dítě, pěstounskou péči zakázanou nemají“. Adopce provází celý text, poslední odstavec končí průzkumem veřejného mínění, který vykazuje nárůst souhlasných názorů Čechů. Je zdůrazněno, že pěstoun není rodič a k dítěti nemá vyživovací povinnost.

V tomtéž roce, pouze o měsíc později, článek *Homosexuální pár není rodina* tematiku pěstounství opět nadhazuje, a to v souvislosti s tehdejší ministryní Stehlíkovou, která vedla debatu o možnosti adopce dětí stejnopohlavními páry. Autor, dětský lékař František Schneiberg, dost silně vyjadřuje svůj nesouhlas s povolením adopcí. Napadá argument Stehlíkové, že velký počet dětí v České republice vyrůstá v ústavech. „Jde o takzvanou pěstounskou péči, kvůli níž děti tráví mládí s batůžkem na zádech, aby mohly kdykoliv přejít do jiné rodiny. Není jeden slušný, dobře vedený dětský domov rodinného typu výhodnější?“ Devaluje tak pěstounskou péči obecně. Na konci vyzývá společnost, aby „přestala dělat z dětí pokusné králíky sociálního inženýrství“. Lékař, předseda Společnosti sociální pediatrie shrnuje celý článek tvrzením, že ústavní péče pro dítě není lepší než „jakákoliv rodina“.

Starejte se o cizí dítě, řekly úřady poprvé homosexuálům s takovýmto titulkem vyšel článek v roce **2011** a přináší informaci, že úřady v České republice poprvé svěřily dítě z ústavu do pěstounské péče muži žijícímu v registrovaném partnerství, což je v textu hodnoceno jako „určitý průlom, i když nejde o adopci“. Informace jsou doplněny o citaci ředitelky Fondu ohrožených dětí Marie Vodičkové: „Určitě je to lepší řešení, než kdyby zůstalo v ústavní péči“.

Shrnutí kategorie: Debata o pěstounské péči homosexuálních párů v MF Dnes prošla jistým vývojem. Je rámována s problematikou adopce, v médiích je prezentována jako jedna z možností stejnopohlavních párů na výchovu dětí. Zákon o RP explicitně zmiňován není.

Žijící s dětmi partnera: Do této kategorie spadají články, které pojednávají o gayích či lesbách, kteří žijí v jedné domácnosti s dětmi svých partnerů.

Tři měsíce předtím, než začal platit zákon o RP, byl ve článku *Homosexuálové mohou vychovávat děti* zmíněn příběh ženy, jež žila několik let v domácnosti s partnerčinou dcerou. „Byla jsem ta druhá máma. Taky naše dcera se jmenuje po mně“. I když už s tehdejší partnerkou nežijí, s dcerou se stále stýká. Vyjadřuje se, že by i ráda platila výživné, jelikož dceru vnímá jakou svou vlastní a ráda by jí také vídala častěji. V úvodu článku je zmíněn zákon o RP a je zdůrazněna skutečnost, že zákon neumožňuje stejnopohlavním párům adoptovat dítě. O zákoně mluví i sama žena, vnímá jej jako přiblížení se instituci manželství a s tím spojených práv i povinností.

V roce 2007 je soužití s partnerovým dítětem tematizováno ve článku *Jsme gayové A máme dítě*. Němec Frank žije společně se svým partnerem a jeho synem. „To, že má Vít dítě, je super. Mám perfektní vztah s Vítovými rodiči i s malým“. Podobný je i příběh Borise a Richrada, který byl v tomtéž článku. I když spolu už nežijí, Boris se s Richardovými dětmi pravidelně vídá. Na závěr celého článku se objevuje citace ředitelky Fondu ohrožených dětí Marie Vodičkové, která zastává názor, že adopce je pro dítě lepší, než aby vyrůstalo v ústavu.

Marek a Jiří jsou registrovanými partnery, Jiří má z předchozího vztahu dvě děti, které má ve střídavé péči. To, že mají děti více rodičů, je vnímáno jako výhoda. Tento příběh je jeden ze čtyř, které jsou součástí článku z roku 2012 *Tak trochu jiné rodiny*. Článek obsahuje pouze okrajové zmínky o zákoně o RP a o adopci. Primárně má sloužit k tomu, aby veřejnost pochopila, že existují i jiné než klasické rodiny a že děti v těchto rodinách nestrádají, naopak.

Shrnutí kategorie: Chceme-li sumarizovat tematizaci tzv. sociálních rodičů³¹, ze tří analyzovaných článků můžeme vyvodit, že mají především jeden cíl, a to nepřímo poukázat na to, že i tyto „netradiční“ rodiny existují a mohou fungovat. Uvědomí-li si veřejnost tuto skutečnost, můžeme předpokládat, že se stane více tolerantní vůči schválení adopcí. Zákon o RP je v textech zmiňován jako dodatková informace. Pouze v prvním textu je téma rámováno se zákonem č.115/2006 Sb., ale nejde ani tak o zákon samotný, jako spíše o fakt, že nepovoluje jednopohlavním párům adoptovat děti.

7.3.2.1. Adopce

Kategorii adopce jsem zařadila do této práce jako samostatnou podkapitolu, jelikož ji považuji za nejdůležitější. Problematika výchovy dětí partnery s homosexuální orientací vyústí převážně v debatu o povolení či zákazu adopce. V rámci této kategorie jsem vytvořila dvě podkategorie podle způsobu tematizace či postoje, jaký mluvčí v textech vyjadřují. U negativní tematizace jsem názory separovala podle důvodů, které je k těmto postojům vedou. Jelikož se ale jedná o kategorii velmi obsáhlou, nezahrnuje úplně všechny články, které v MF Dnes vyšly.

Neutrální + pozitivní tematizace adopce: Jak již název kategorie napovídá, zařadila jsem zde články, které zní ve prospěch zastánců adopce dětí stejnopohlavními páry nebo takové, které nejsou ani výrazně pro, ani proti.

V prosinci roku 2005 vychází článek *Nepřeceňme mámotátovský vzor*, už v první větě je řečeno, že v České republice vrcholí boj o registrované partnerství, adopce je nastolena

---

³¹ čímž jsou v této kategorii míněni gayové či lesby, kteří žijí v jedné domácnosti s biologickým dítětem partnera

tedy v rámci debaty o RP. Gayové a lesby zdůrazňují, že nepožadují schválení adopce, aby byla co nejvyšší šance, že zákon projde. Dále se v článku tematizuje pouze adopce a děti, které již v péči homosexuálních párů vyrůstají. „Jejich psychosociální vývoj probíhá řádně, snad jen s tím rozdílem, že bývají otevřenější.“ Text se snaží vyvrátit tvrzení, že „homosexuálové prý dětem nemohou poskytnout žádoucí vzor mužského a ženského soužití“. Autor se snaží čtenáře přesvědčit, že fakt, že je v naší společnosti dominující heterosexuality, neznamená, že je správnou orientací, a že bychom se neměli bát „tátotátovských a mámomámovských rodin“.

Na konci března 2006 poskytuje v MF Dnes rozhovor Zdeněk Troška. Ve článku *Zpověď Trošky Těší mě, že jsem gay* odpovídá na dotaz, jak vnímá, že je přijetí zákona o RP krokem k tomu, aby homosexuální páry mohly adoptovat děti. „Kéž by to tak bylo. Dětské domovy jsou přeplněné, zavádějí se baby-boxy“. Navíc namítá, že nechápe argument, že by výchova v takovéto rodině mohla narušit sexuální identitu dítěte.

Polemika *Lepší jednopohlavní rodina než anonymní ústavní péče* ze září 2006 reaguje na článek Ludmily Traplové a Vladislava Chvály, kteří vyjádřili svůj velmi vyhraněný názor vůči adopcím homosexuálními páry. Autor namítá, že v některých státech jsou již adopce povoleny a stejnopohlavní páry jsou schopné poskytnout dítěti důležitější věci, než je pouze mužsko-ženský model vztahování. „Dítě potřebuje mít své lidi, jakkoli ochotné se o ně postarat. Právě zde je možné uvažovat o výhodě adoptivních gay a lesbických rodičů oproti dětským domovům“.

Jen o dva týdny později vychází další polemický článek sexuologa a psychiatra Iva Procházky s názvem *Pohlaví, výchova a pravda*, který je opět reakcí na článek Traplové a Chvály. Argumentuje podobně, ale doplňuje poznatky z nových studií, kde se prokázalo, že byly zjištěny pozitivní změny při výchově v lesbických párech. „Matky s dětmi častěji hovořily, spíše než osamělé ženy se jim snažily zpřístupnit kontakt s otcovskou figurou“.

V únoru 2007 přináší MF Dnes rozhovor s psychologkou Václavou Masákovou *Psycholožka: Život s homosexuálními rodiči je lepší než dětský domov*. Lékařka zdůrazňuje, že je spousta rodin, kde dítě vyrůstá bez otce a mužská role je pak zastoupena v podobě bratra nebo učitele. Na dotaz, zda je lepší ústavní péče, nebo stejnopohlavní rodina, odpovídá, že je vždy lepší, pokud má dítě „svoje lidi“. Adopce by povolila, ovšem potenciální rodiče by museli podstoupit rozsáhlé psychologické testy, stejně jako heterosexuální zájemci.

Jako neutrální názor jsem vybrala vyjádření poslance ČSSD Jana Látky, který se v anketě pro MF Dnes v roce 2007 *Jste pro adopci?* vyjádřil slovy: „Nedovedu si to úplně

představit. Zase na druhou stranu ty děti v dětských domovech. Rozhodně bych to takhle nezobecňoval, zajímal bych se individuálně o jednotlivé páry“.

Téma adopce je tak diskutované, že se k němu vyjadřovaly i známé osobnosti. Aneta Langerová se v rozhovoru pro MF Dnes v roce 2011 vyslovila, že s adoptí souhlasí. „Každý by musel projít všemi těmi složitými testy a prokázat, že je schopen se o dítě postarat. Tu možnost by měli podle mě mít heterosexuálové i homosexuálové. Vždyť v dětských domovech jsou tisíce opuštěných dětí.“

V rámci předvolební kampaně v roce 2012 se k tématu vyjádřili i prezidentští kandidáti. Kladně se vyjádřil např. současný prezident České republiky Miloš Zeman. „Umožní-li adopce příjemnější život dítěte v rodině, která ho adoptí získá, než je tomu v dětských domovech, pak adopci doporučuji“.

Shrnutí kategorie: Autoři všech těchto textů zaujali neodmítavý postoj k adopti dětí stejnopohlavními páry. Je patrné, že téma adoptí pomohl nastolit zákon o RP, i když se v souvislosti s ním uvádí, že adopce nepovolují. Můžeme tak podpořit hypotézu, že zákon o RP postupně nastolil i debatu o potenciálním rodičovství gay a lesbických rodičů. Mezi nejčastější argumenty zastánců patří názor, že péče stejnopohlavního páru je pro dítě lepší než pobyt v ústavním zařízení. Ze zkoumaného materiálu také vyplývá, že děti vyrůstající v takovýchto typech rodin jsou tolerantnější vůči odlišnostem.

Negativní tematizace adopce: Negativní články jsou rozděleny do tří kategorií podle argumentů, které odpůrci volí.

Zastánci tradičních rodin:

Před volbami v roce 2006 byl zveřejněn průzkum veřejného mínění v rámci seriálu MF Dnes o citlivých tématech *Češi by homosexuálům děti nesvěřili*. Zkoumal se i názor na adopce stejnopohlavních párů. V textu byly zveřejněny názory některých politiků. „Jsme proti adoptím. Rodina, v níž se rodí a vychovávají děti, pro nás nemá žádnou alternativu“, takto reagoval tehdejší šéf KDU-ČSL Miroslav Kalousek. „Jsem proti registrovanému partnerství, a tedy i proti adopti homosexuálními páry. Když však jeden z partnerů přivede do vztahu vlastní dítě, měli by zůstat spolu.“ Pod textem jsou procentuálně vyjádřeny názory politiků podle příslušnosti k politickým stranám, a to v možnostech ano, ne, nevím³².

V září 2006 vyšel silně negativní článek *Na pohlaví přece záleží* vystupující proti adoptím GL³³ osob. Článek byl mnohokrát kritizován a MF Dnes na něj otiskla několik reakcí, z nichž dvě jsou rozebírány v této práci. Článek vzbudil vlnu reakcí i proto, že byl

---

³² Článek tematicky zapadá zároveň do politické kategorie.

³³ Gay a lesbických.

sepsán lékaři. Ludmila Traplová je klinická psycholožka, psychoterapeutka a rodinná terapeutka. Vladislav Chvála pracuje jako gynekolog, sexuolog a rodinný terapeut. V textu argumentují tím, že homosexuální rodiče, na rozdíl od těch heterosexuálních, neposkytují dva mužskoženské póly, které jsou nezbytné pro vývoj dítěte. Pokud se ovšem vyskytnou případy, které se od tradičního uspořádání odchyľují, je nejlepší je bez předsudků sledovat. „Ale neustalovat je jako sociální, nebo dokonce právní normu“.

V roce 2012 se vyjádřil Bohuslav Svoboda ve článku *Jako lékař nemohu poslouchat ty bludy*. V rozhovoru odpovídal i na dotaz, zda souhlasí s adopcí. „Ne, nesouhlasím. Ne kvůli tomu, že by se od nich mohly nakazit, ale ty děti z dětských domovů to mají už tak velmi těžké.“

Politická tematizace:

V roce 2007 byli politici dotazováni, jestli souhlasí s adopcí dětí GL osobami. Jeden z nejvýraznějších názorů zastával poslanec za ODS Boris Šťastný. „Registrované partnerství je v pořádku, ale budu bojovat proti osvojení dětí. Já mám biologický argument. Očekávám, že dítě budou vychovávat výhradně máma s tátou“.

V rámci předvolební prezidentské kampaně v roce 2012 se v článku *Jako prezident (ne)zakážu gayům mít děti* kandidáti vyjádřili k tomuto tématu. Karel Schwarzenberg se vyjádřil, že dva otcové nebo dvě matky druhého rodiče nenahradí, stejnopohlavní svazky nepovažuje za manželství. Proti adopcí byl například i Vladimír Dlouhý.

V roce 2012 odpovídal na dotazy čtenářů MF Dnes Jiří Čunek. Jedna z otázek se týkala i problematiky adopcí. „Jsem radikální odpůrce adopcí homosexuálními páry, a to z důvodu, že děti musí mít vzor v normální rodině“.

Narušují křesťanské hodnoty:

V roce 2009 vyšel článek *Mít jen tři děti je hřích, odpověděl on-line Halík*, který reflektuje on-line debatu s pravoslavným knězem Liborem Halíkem, který již léta protestuje proti potratům před vchodem do porodnice na Obilném trhu v Brně. V textu bylo zmíněno, že se vyjádřil také k adoptování dětí stejnopohlavními páry. „Pedofilové mezi homosexuály maskují svou zvrhlost tím, že usilují o adopcí dětí“.

Shrnutí kategorie: Problematika adopce prostupuje v MF Dnes velkým množstvím článků tematizujících GL rodičovství. Na základě zkoumaného materiálu mohu potvrdit, že převažují pozitivně vyznívající články. Negativní názory na adopcí stejnopohlavními páry se začaly objevovat s debatou o schválení zákona o RP. Někdy byl spojen odmítavý postoj přímo s odmítáním zákona o RP. Po schválení zákona č. 115 se adopce objevovala i jako samostatné téma. Zákon byl často zmiňován jako dodatková informace, kdy vstoupil v platnost nebo

kolik partnerů už využilo možnosti registrovat se. V některých analyzovaných článcích zaznělo, že GL osoby mají právo se registrovat, a to by jim mělo stačit. Velkým problémem je, že lidé vnímají adopci dětí homosexuálními páry jako adoptování dětí z ústavu, což lze vyzorovat i z analyzovaných článků³⁴, přitom většina dětí, které stejnopohlavní páry vychovávají, jsou biologickými potomky jednoho z partnerů. Tuto mýlku v MF Dnes potvrdil v roce 2012 i sociolog Zdeněk Sloboda. Jde tedy především o to, aby měli tzv. sociální rodičové možnost mít na dítě stejná práva jako rodičové biologičtí.

7.4. Shrnutí analýzy

Odpovědět na otázku, zda přijetí zákona č.115/2006 Sb. ovlivnilo způsob, jakým je téma gay a lesbického rodičovství v deníku MF Dnes nastolováno, je velmi problematické. Ve zkoumaných článcích je vyzdvihována nutnost veřejné debaty, a to prostřednictvím názorů odborníků a postojů veřejnosti (v podobě statistik a průzkumů veřejného mínění). Tato debata by měla vyústit v nalezení jakési obecně platné pravdy ohledně problematiky GL rodičovství. Texty, které jsem zkoumala, konstruují argumenty, názory a stanoviska, která jsou pro, nebo proti GL rodičovství, přičemž užívají různé prostředky k jejich ospravedlnění. Otázka ochrany dětí prostupuje všemi analyzovanými texty.

Lze pozorovat určitý rozdíl v nastolování před červnem 2006 a po něm. Před schválením zákona o RP se články zaměřovaly především na příslušný zákon. Bylo popisováno, jak proces schvalování postupuje, názory pro a proti. Téma adopce dětí nebo rodičovství GL osob jako takové rozebíráno nebylo. Pokud se nějaká informace související s tímto tématem objevila, jednalo se pouze o okrajovou zmínku. Za výjimku lze označit články, které informují o schválení adopcí dětí GL osobami v zahraničí. Ovšem i v těchto případech nebylo téma samostatně rozebíráno, texty měly pouze informační charakter a v některých případech se vyskytovaly informace, že v České republice nebyla adopce dosud legalizována. Po roce 2006 se téma rodičovství začíná objevovat více. Články se věnují přiblížení konkrétních případů, a to v podobě příběhů o GL rodinách či GL párech, které již dítě vychovávají nebo by vychovávat chtěly. V takovýchto textech byla hojně užívána technika narativizace.

Téma výchovy dětí stejnopohlavními páry se hojně objevuje v souvislosti se zákonem o RP. Ovšem nastolováno bylo i v souvislosti s náhradní rodinnou péčí, ve srovnání

---

³⁴ Ukázkový případ je rozhovor s Bohuslavem Svobodou

s tradičními modely rodiny a ve srovnání s již nefunkčními tradičními rodinami. Takovéto rodiny byly v člancích hojně odsuzovány, a to především tehdy, jednalo-li se o případy, kdy je dítě v péči pouze jednoho rodiče (většinou matky). Tohoto faktu bylo využíváno hlavně v textech, které podporovaly stejnopohlavní rodiny.

V analyzovaném materiálu se objevuje nutnost neustálého ověřování a hodnocení, zda homoparentální rodiny obstojí vůči normě. Tím, že se GL rodičovství neustále porovnává s rodinou tradiční, dochází k upevňování této normy. Texty také stanovují identitu lesby jako ženy a jako matky a gaye jako muže a otce. Názory zastánců tradičních rodin jsou takové, že děti mají vzejít z trvalého a harmonického vztahu dvou lidí opačného pohlaví. Diskutována je také přirozenost ženského mateřství. Články implicitně i explicitně potvrzují normativitu tradiční rodiny jakožto instituce, která by neměla být zpochybňována a se kterou tím pádem budou jiné alternativy neustále porovnávány.

Články byly ovlivňovány i vývojem politické situace. Průzkumy veřejného mínění se hojně objevovaly především v období před volbami. Leadři jednotlivých politických stran se vyjadřovali k tzv. problematickým tématům, mezi které patří rodičovství GL osob. Můžeme tedy říci, že politika je jedno z témat, která pomáhají nastolovat téma homoparentálních rodin.

8. Závěr

V bakalářské práci jsem se věnovala tematizaci homoparentálních rodin v MF Dnes v období od ledna 2005 do prosince 2012. Úkolem obsahové analýzy bylo prozkoumat a porovnat tematizaci homoparentálních rodin ve stanoveném období. Za cíl práce jsem si stanovila potvrdit či vyvrátit, že od schválení zákona č. 115/2006 Sb. je téma GL rodičovství v deníku MF Dnes nastolováno častěji a rámováno odlišnými tématy. V rámci výzkumu jsem stanovila jednu hlavní výzkumnou otázku, na kterou jsem se pokusila odpovědět pomocí otázek vedlejších.

HVO: Jak jsou tematizovány jednotlivé typy rodičovství gay a lesbických párů v MF Dnes ve zkoumaném období? – V kapitole „gay a lesbické rodičovství jako mediální agenda“ byla nastíněna teze, že homosexualita v médiích je přijatelná v případě, neohrozí-li mediální diskurs heterosexuality. Tato myšlenka se dá potvrdit i v rámci provedené analýzy. Diskurs heteronormativity, který v médiích převládá, vede k marginalizaci a zneviditelňování stejnopohlavních rodin. Dále vede ke stigmatizaci takovýchto rodin, což se projevuje ve způsobu, jakým jsou ve zkoumaných článcích tematizovány. Jednotlivé typy rodičovství jsou zobrazovány jako výjimky z heteronormy, jako něco zajímavého, netypického a exotického. Negativně tematizované články potvrzují jak marginalizaci, tak stereotypizaci v tematizování GL rodičovství a z jejich obsahu jasně vyplývá, že normativita jednotlivých typů rodičovství GL párů je podryvána panující heteronormativitou.

A. Ovlivnilo přijetí zákona č.115/ 2006 Sb. způsob, jakým je téma gay a lesbického rodičovství nastolováno? – Ano, už samotný fakt, že bylo stejnopohlavním párům dovoleno se registrovat, způsobil začátek veřejné diskuze ohledně potenciální možnosti adopce dětí těmito páry. V rámci výzkumného období se dá stanovit, že v období od prosince 2005 do června 2006 bylo téma rodičovství GL párů nastolováno pouze v souvislosti se zákonem o RP.

- S jakými tématy bylo nastolováno téma adopce dítěte homosexuálně orientovanými partnery před a po vstoupení zákona o RP v platnost?
– V analyzovaném deníku bylo téma adopce GL rodiči před červnem 2006 nastolováno v souvislosti s informováním, že došlo k povolení svazků GL osob v zahraničí, jako např. v článcích: *Španělští poslanci schválili sňatky*, *Kanada schválila sňatky homosexuálů*, *Češi tolerují homosexuály více než*

sousedé, Belgičtí gayové budou asi moci brzo adoptovat dítě, První homosexuální pár slavil svatbu v Británii. Téma bylo vždy nastolováno v souvislosti se zákonem o RP. Po červnu 2006 se začíná diskutovat o tom, jak může dítě ovlivnit vyrůstání v takovéto rodině. Téma řeší odborníci, např. v článku *Na pohlaví přece záleží, Lepší jednopohlavní rodina* nebo *Pohlaví, výchova, pravda.* Rodičovství bylo dále tematizováno v protikladu s náhradní rodinnou péčí: *Děti svěřujeme heterosexuálnímu páru, On a on chtějí pečovat o dítě, Homosexuální pár není rodina.* Objevuje se také v rámci politické diskuze: *Někdy má slova předcházejí rozumu, Neřeším pohlavky, ale týrání dětí* nebo *Zelení překvapili. Nevetují jaderné elektrárny, Jako prezident (ne)zakáží gayům mít děti.* V rámci politické debaty informovala MF Dnes o různých demonstracích, které se konaly v návaznosti na touhu GL osob mít stejná rodičovská práva: *Nás nepřehlédnete, hrozí extremisté gayům a Zastavte pochod homosexuálů, volají radikálové.* Objevily se také rozhovory se známými osobnostmi s homosexuální orientací, které se k tématu vyjádřily, a to i v období před schválením zákona (*Zpověď Trošky: Těší mě, že jsem gay*) i po schválení (*Asi navždy budu žít se ženou.*)

- B. V jaké souvislosti se o gay a lesbickém rodičovství psalo před vstoupením zákona č.115/2006 Sb. v platnost? – Na tuto otázku částečně odpovídá předchozí podotázka. Před vstupem zmiňovaného zákona v platnost bylo GL rodičovství tematizováno pouze v debatě o tomto zákonu, a to jak v České republice, tak v zahraničí.
- C. Bylo téma gay a lesbického rodičovství v období před přijetím zákona nastolováno pouze ve spojitosti se zákonem č.115/2006 Sb.? Ano, jakákoliv zmínka se o GL rodičovství objevila, byla v souvislosti s příslušným zákonem, přičemž zákon o RP byl hlavním tématem takovýchto článků.

Tato práce slouží jako určitý vhled do problematiky tematizace homoparentality v MF Dnes. Celkově jsem analyzovala 46 článků, které jsou uvedeny v dodatkovém seznamu. Na tuto analýzu by se dalo jistě navázat např. zkoumáním fotografií, které byly ke článkům zveřejňovány a analýzu by jistě obohatily.

Problematika GL rodičovství je velmi zajímavé a zároveň debaty hodné téma, které by si jistě zasloužilo mnohem detailnější analýzu, která ovšem není proveditelná v rámci omezeného rozsahu bakalářské práce. Myslím, že je důležité, že se mi v rámci kvalitativní

obsahové analýzy, kterou jsem provedla, povedlo odpovědět na výzkumné otázky a splnit tak cíl své práce.

Seznam použité literatury:

BERELSON, B. *Content analysis in communication research* Glencoe, III: Free Press 1952, 220 s.

BRZEK, A. POLEDNÍČKOVÁ –MÁŠLOVÁ. *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia medica 1992, 124 s. ISBN 80-85526-03-4.

BURTON, G. JIRÁK, J. *Úvod do studia médií* Praha: Barrister & Principal 2001, 392 s. ISBN: 80- 85947-67-6

CVVM, Centrum pro výzkum veřejného mínění. Postoje veřejnosti k právům homosexuálů- květen 2013. Sociologický ústav AV, ČR, v. v. i. Tisková zpráva In: *cvvm.cz* [online]. 2013 [cit. 2014- 04-11]. Dostupné z:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7023/f3/ov130604.pdf

ČESKÁ REPUBLIKA. Evropská úmluva o lidských právech. In: Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod. In: Rada Evropy. 1992

ČESKÁ REPUBLIKA. Listina základních práv a svobod. č.112 odstavce 1 Ústavy České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 16.12. 1992. ISSN 1211-1244.

ČESKÁ REPUBLIKA. Úmluva o ochraně základních práv a svobod. In: *Evropská unie*. [online] 1953 [cit. 2014- 03- 09] Dostupné z:

<http://www.novatrixprint.cz/umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-svobod.html>

ČESKÁ REPUBLIKA. Usnesení Evropského parlamentu o nárůstu rasově a homofobně motivovaného násilí v Evropě. In: *Evropská unie* [online] 2006 [cit. 2014- 03-09]. Dostupné z:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0273&language=CS>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a Evropě. In: *czso.cz* [online]. 2013. Analýza. [cit. 2014- 04- 15] Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/b53c647a39f0bf48c1257c0d004bfb4f/\\$FILE/csav102413opr.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/b53c647a39f0bf48c1257c0d004bfb4f/$FILE/csav102413opr.pdf)

ČTK, Česká tisková kancelář: Stehlíková: Nastal čas na debatu o adopcích dětí mezi homosexuály In: *ctk.cz* [online] 2007 [cit. 2014- 03- 12] Dostupné z: <http://www.004.cz/view.php?cisloclanku=20070227701-adopce-deti-homosexuality>

ČTK, Česká tisková kancelář: Stehlíková: Homosexuálové by mohli adoptovat dítě partnera In: *ctk.cz* [online] 2008 [cit. 2014- 03- 12] Dostupné z: <http://www.004.cz/view.php?cisloclanku=2008071701-adopce>

ČURDOVÁ, A. Tradiční rodina je ideální mýtus. In: *Britské listy* [online] 2004. [cit. 2014- 03- 07] Dostupné z: <http://blisty.cz/art/18649.html>

FRANCOVÁ, B. Andrej Babiš koupil vydavatelství Mafra. Rozšiřuje své mediální impérium. In: *Ihned.cz* [online] 2013 [cit. 2014 03- 16] Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-60141790-andrej-babis-koupil-mafru>

FONE, B. *Homophobia: A History*. USA: Picador, 2001. 496 s. ISBN 0-312-42030-7

GARNER, A. *Families Like Mine: Children of Gay Parents tell it like it is* 1.edition. New York: HarperCollins Publishers, 2005. 264 s. ISBN 00-60_52-757-9.

GONZÁLEZ, M. et. al. *Ajuste psicologico e intervención social en hijos e hijas de familias homoparentales*. Infancia y apredizaje. 2004,t.27, no. 3, s. 327-353.

GREGORY, D., JOHNSTON, R., PRATT, G., WATTS, M.J., WHATSMORE, S. *The dictionary of Human Geography*. 5th. ed. Pondicherry: Wiley- Blackwell. 2009. 1072s., ISBN: 978- 1- 4051- 3288- 6

HAAGA, D. A. F. *Homophobia? Journal of Social Behavior and Personality* 6, no.1, 1991. s. 171-174.

JANČAŘÍKOVÁ, A. HUBÍKOVÁ, O. Jakýpak vy jste rodič? In: *stejnárodina.cz* [online]. Brno: Stejná rodina, 2010 [cit. 2014- 02- 20] Dostupné z: http://www.stejnaronadina.cz/aktualita-195-jakypak_vy_jste_rodic_hm

JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 2000. 220 s. ISBN 80-7184-954-5.

JANOŠOVÁ, P. *Dívčí a chlapecká identita: Vývoj a úskalí*. 1.vyd. Praha: Grada, 2008. 288 s. ISBN 97-8802-4722-84-9

JIRÁK J., KÖPPLOVÁ B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. 416 s. ISBN: 978-80-7367-466-3.

HROMADA, J. Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček. Zakladatelé. In *Soho revue*, č. 4, 1991. s.13

HROMADA, J. Jsem ženatý a miluji muže In *Soho revue*, č. 10, 1994. s.3

KATZ, J.N. Vynález heterosexuality. In *Gender/ rovné příležitosti/ výzkum*. r.14 č. 2/2013. Sociologický ústav Akademie věd ČR, v. v. i. Praha, 2013. ISSN: 1213-028.

KIMMEL, M.S. ARONSON, A. *Men and masculinities: a social, cultural, and historical encyclopedia* ABC- CLIO, 2004. s. 892

KLAUS, V. Prohlášení prezidenta republiky k výsledku hlasování In: *komunity.web2.cz* [online]. 2006 [cit. 2014- 03- 05]. Dostupné z: <http://komunity.web2.cz/rp-2006/2006-0-15-prezident.phtml>.

KOLÁŘOVÁ, M. Sexualita v médiích: queer je stále divné? In: *socioweb.cz* [online] 2009 [cit. 2014- 03- 12] Dostupné z:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=398&lst=103>

LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. č.112 odstavce 1 Ústavy České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 16. 12. 1992. ISSN 1211-1244.

LOPEZ, F. *Existen dificultades específicas en los hogares con progenitores homosexuales?* Madrid: Infancia y aprendizaje. 2004, n. 27 (3), s. 360

MAYRING, P. (2000, June). *Qualitative Content Analysis* [28 paragraphs]. Forum Qualitative Sozialforschung/ Forum: Qualitative Social Research [online Journal], 1(2). Dostupné z : <http://qualitative-research.net/fqs/fqs-e/2-00inhalt-e.htm> [cit. 2014- 04-29]

MCCOMBS, M. *Agenda setting:nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál 2009. 251 s.

MCQUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, vyd. 1999, 2007. 447 s. ISBN: 978-80-7367-338-3.

MATOCHOVÁ, J. *Reflexe posunu výzkumných otázek ve výzkumech homoparentality-přehledová studie*. Brno: Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií, katedra sociologie. 2010, 42s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Kateřina Nedbálková, Ph.D.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1. vyd. Praha: sociologické nakl., 1997. 144 s. ISBN: 80- 7315- 004- 2

MORITZ, M. *Lesbian Chic: Our Fifteen Minutes of Celebrity*. In: Valdivia (ed.) *Feminism, Multiculturalism, and the Media*. London: Sage, 1995

MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. 312 s. ISBN: 80-244- 0396-X.

NEDBÁLKOVÁ, K. *Matky kuráže*. Praha: SLON , 2012. 120 s. ISBN: 978- 80- 7419- 041- 4

NEDBÁLKOVÁ, K. POLÁŠKOVÁ, E. *Gay a lesbické rodiny*. In: HELLER, Daniel; PROCHÁZKOVÁ, Jana, SOBOTKOVÁ, Irena (ed.). *Psychologické dny 2004: Svět žen a svět mužů: polarita a vzájemné obohacování: sborník příspěvků z konference Psychologické dny, Olomouc 2004*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2005. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica, Psychologica 35- suppl. ISBN 80- 244- 1059- 1.

PATTERSON, C.J. *Children of lesbian and gay parents*. *Child Development*. 1992, vol. 63, no. 5, S. 1025- 1042.

PLUMMER, D. *One of the Boys: Masculinity, Homophobia and Modern Manhood*. New York: Haworth. 1999

PS , POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů – vrácený prezidentem republiky*. Hlasování z 54. Schůze Poslanecké sněmovny,[online] 2006 [cit. 2014 03- 12] Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/054schuz/s054223.htm#h311>

POLÁŠKOVÁ, E. *Plánovaná lesbická rodina: rozhodovací proces jako klíčový aspekt přechodu k rodičovství*. Brno: Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, 2009

REIFOVÁ, I.: *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 1. vyd. 327 s. ISBN: 80- 7178- 926- 7.

SEDLÁČKOVÁ, A. *Modely homoparentálních rodin*. In: *Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice* [online]. Pardubice: Tribun EU, 2009 [cit. 2014- 03- 12] Dostupné z: <http://planovanirodiny.cz/Pardubice09/sbornik09.pdf>

SEDLÁČKOVÁ, A. *Postřehy k výchově dětí v lesbických rodinách* [online]. Pardubice: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, [online] In *planovanirodiny.cz* 2009 [cit. 2014- 03- 12]. *Specifika dětí z homoparentálních rodin*. [cit. 2014- 03- 12]. Dostupné z: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2009110501>.

SEIDL, J. a kol.: *Od žaláře k oltáři*. Brno: Host, 2012, 582 s. ISBN: 978- 80- 7294- 585- 6.

SMETÁČKOVÁ, I. BRAUN, R. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. Šikana a homofobní šikana, s. 54 [cit. 2014- 03- 08]. ISBN: 978- 80- 7440- 016- 2.

SOKOLOVÁ, V. „A co děti?...“ *Gay a lesbické rodičovství: homofobie a genderové stereotypy v české společnosti*. In: FORMÁNKOVÁ, L. RYTÍŘOVÁ, K. (eds.) *ABC feminizmu* s. 81- 96. Brno: Nesehnutí

SOKOLOVÁ, V. *Otec, otec a dítě: Gay muži v rodičovství*. Sociologický ústav AV ČR, Praha: Sociologický časopis/ Czech Sociological Review, 2009. vol. 45, no. 1: 115- 145.

STACEY, J. BIBLARZ, T.J. *(How) Does the sexual orientation of parents matter?* American Sociological Review, 2001, vol. 66, no. 2, s. 159- 183.

ŠMAUSOVÁ, G. *Proti tvrdošijné představě o ontické povaze gender a pohlaví*. Sborník prací Fakulty sociálních studií Brněnské univerzity, Brno: Sociální studia 7, 2002, s. 15- 27.

TASKER, F. GOLOMBOK, S. *Growing up in a lesbian family*. New York: Guilford Press, 1997, 194 s. ISBN: 1-57230-170- 8.

VAN DAM, M.A. *Mothers in Two Type sof Lesbian Families: Stogma Experiences, Supports, and Burdens*. Journal of Family Nursing. 2004, vol. 10, no. 4. , s. 450- 484

VOLEK, J. *Teorie médií*. In: *Teorie médií Institut fur Slawische Sprachen Wirtschaftsuniversität, Wien*. 2007

WEINBERG, G. *Society and the Healthy Homosexual* Boston: Alyson. 1972 in FONE, B. *Homophobia: A.History*. USA: Picador, 2000. 496 s. ISBN: 0- 312- 420307

WINTR, J. *Analýza české úpravy o osvojení dítěte gayi, lesbami a bisexuálními lidmi ve světle práva Evropské unie a Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách*. Praha: Úřad vlády ČR 2007. 72 s. ISBN: 978- 80- 87041- 33- 8 In: *vláda.cz* [online] Analýza [cit. 2014- 04- 13]

ZÁKONY PRO LIDI, Předpis č. 115/ 2006 S. Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů In: *zakonyprolidi.cz* [online]. 2006. [cit. 2014- 03- 29]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115#cast1>.

Seznam analyzovaných článků MF Dnes

1. Španělští poslanci schválili sňatky homosexuálů

Autor: (zah), Datum: 22.04.2005, zdroj: MF Dnes, Rubrika: Ze světa, Ročník: 16, Číslo: 94.

2. Španělští gayové mohou říct ano

Autor: Michaela Prokopová, Datum: 01.07.2005, zdroj: MF Dnes, rubrika: Ze světa, ročník: 16, číslo: 154.

3. Češi tolerují homosexuály víc než sousedé

Autor: ČTK, datum: 29.11.2005, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 16, číslo: 278.

4. Belgičtí gayové budou asi moci brzo adoptovat dítě

Autor: Michaela Bučková, datum: 03. 12. 2005, zdroj: MF Dnes, rubrika: Ze světa, ročník: 16, číslo: 282.

5. Dítě homosexuálům

Autor: Jana Bendová, datum: 03. 12. 2005, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 16, číslo: 282.

6. Nepřeceňme mámotátovský vzor

Autor: Michal Šedivý, datum: 14.12. 2005, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 16, číslo: 291.

7. Poslanci vyšli homosexuálům vstříc

Autor: Josef Kopecký, datum: 17.12. 2005, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 16, číslo: 294.

8. Tragický omyl prezidenta

- Autor: Jozef Miškolci, datum: 17.02.2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 17, číslo: 41.
9. Paroubek: Bursík ohrozil zákon pro gaye
Autor: (kop), datum: 04. 03. 2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Události a politika, ročník: 17, číslo: 54.
10. Homosexuálové mohou vychovávat děti
Autor: Lenka Petrášková, datum: 17. 03, 2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 17, číslo: 65.
11. Zpověď Trošky Těší mě, že jsem gay
Autor: Milan Eisenhammer, datum: 25. 03. 2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Rozhovor, ročník: 17, číslo: 72.
12. Děti homosexuálů-tolerantnější a pečující
Autor: (kho), datum: 29.04.2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Příběh, ročník: 17, číslo: 101.
13. Češi by homosexuálům dítě nesvěřili
Autor: Jan Gazdík, datum: 17.05.2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 17, číslo: 114.
14. Na pohlaví přece záleží
Autor: Ludmila Trapková, Vladislav Chvála, datum: 02.09.2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Kavárna – příloha, ročník: 17, číslo: 205.
15. Lepší jednopohlavní rodina než anonymní ústavní péče
Autor: Martin Saic, datum: 16. 09. 2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Kavárna, ročník: 17, číslo: 217.
16. Pohlaví, výchova a pravda
Autor: Ivo Procházka, datum: 30. 09. 2006, zdroj: MF Dnes, rubrika: Kavárna, ročník: 17, číslo: 228.

17. Gayové a lesbičky se dočkali

Autor: Jan Mates, datum: 28.12.2006, zdroj: MF Dnes Magazín, rubrika: Téma, ročník: 17, číslo: 52.

18. Kde na pohlaví rodičů nezáleží

Autor: (jos, pak), datum: 17.02.2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Téma dnes, ročník: 18, číslo: 41.

19. Psycholožka: Život s homosexuálními rodiči je lepší než dětský domov

Autor: Jan Mates, datum: 17. 02. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Téma dnes, ročník: 18, číslo: 41.

20. Jste pro adopci?

Autor: neurčen, datum: 17. 02. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Téma dnes, ročník: 18, číslo: 41.

21. On a on chtějí pečovat o dítě

Autor: Pavla Kubálková, datum: 17. 02. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Téma dnes, ročník: 18, číslo: 41.

22. Homosexuální pár může už brzy dostat do péče dítě

Autor: (pak), datum: 17.02. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Titulní strana, ročník: 18, číslo: 41.

23. Děti svěřujeme heterosexuálnímu páru

Autor: Jaroslav Max Kašparů, datum: 19.02. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 18, číslo: 42.

24. ...ale nevíme, co to dělá s dětmi

Autor: Prokop Remeš, datum: 20.02 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 18, číslo: 43.

25. Rodina už není máma a táta...

Autor: neurčen, datum: 20.02.2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 18, číslo: 43.

26. Někdy má slova předchází rozumu

Autor: Jan Zátorský, datum: 07. 03. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Rozhovor, ročník: 18, číslo: 56.

27. Homosexuální pár není rodina

Autor: František Schneiberg, datum: 09. 03. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Názory, ročník: 18, číslo: 58.

28. Vadí „rodiče“ stejného pohlaví

Autor: Eva Valvodová, datum: 12. 03. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Fórum čtenářů, ročník: 18, číslo: 50.

29. Jsme gayové. A máme dítě

Autor: Milan Eisenhamer, datum: 12. 05. 2007, zdroj: MF Dnes, rubrika: Víkend-téma, ročník: 18, číslo: 110.

30. Neřeším pohlavky, ale týrání dětí

Autor: Viliam Buchert, datum: 26. 04. 2008, zdroj: MF Dnes, rubrika: Sobotní rozhovor, ročník: 19, číslo: 99.

31. Nás nepřehlédnete, hrozí extremisti gayům

Autor: Tereza Strnadová, datum: 28. 05. 2008, zdroj: MF Dnes, rubrika: Brno, ročník: 19, číslo: 124.

32. Mít jen tři děti je hřích, odpověděl on- line Halík

Autor: (krch), datum: 09.04.2009, zdroj: MF Dnes, rubrika: regionální mutace, ročník: 20, číslo: 84.

33. Zelení překvapili. Nevetují jaderné elektrárny

Autor: Josef Kopecký, datum: 22.08.2009, zdroj: MF Dnes, rubrika: Události a politika, ročník: 20, číslo: 196.

34. Zastavte pochod homosexuálů, volají radikálové

Autor: Michaela Sagitariová, datum: 23.06.2010, zdroj: MF Dnes, rubrika: Jižní Morava, ročník: 20, číslo: 145.

35. Radil jsem se i na úřadu práce

Autor: neurčen, datum: 22.09.2010, zdroj: MF Dnes, rubrika: Publicistika, ročník: 20, číslo: 221.

36. Asi navždy budu žít se ženou

Autor: SCARLETT WILKOVÁ, datum: 09.12.2010, zdroj: MF Dnes Magazín, rubrika: Rozhovor, ročník: 17, číslo: 50.

37. Starejte se o cizí dítě, řekly úřady poprvé homosexuálům

Autor: iDNES.cz, kec, datum: 11.06.2011, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 22, číslo: 137.

38. Jako lékař nemohu poslouchat ty bludy

Autor: Václav Dolejší, datum: 13.08.2011, zdroj: MF Dnes, rubrika: Sobotní rozhovor, ročník: 22, číslo, 189.

39. Tak trochu jiné rodiny

Autor: Ivana Karásková, datum: 16.08.2012, zdroj: MF Dnes Magazín, rubrika: Fototéma, ročník: 19, číslo: 26.

40. Jako prezident (ne) zakážu gayům mít děti

Autor: Linda Kholová, datum: 16.08.2012, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 23, číslo: 191.

41. Chlubí se, že má tři tatínky. A lidé to berou

Autor: Ivana Karásková, datum: 30.08.2012, zdroj: MF Dnes, rubrika: Z domova, ročník: 23, číslo: 203.

42. Homosexuální adopce: 42% Čechů je pro

Autor: (kar), datum: 30.08.2012, zdroj: MF Dnes, rubrika: Titulní strana, ročník: 23, číslo: 203.

43. Franc by povolil eutanazii, Marková adopce homosexuálům

Autor: Štěpánka Tůmová, datum: 19.10.2012, zdroj: MF Dnes, rubrika: Kraj Hradecký, ročník: 23, číslo: 245.

44. Jsem teď víc nezávislý

Autor: bez autora, datum: 24.10.2012, zdroj: MF Dnes, rubrika: Kraj Zlínský, ročník: 23, číslo: 249.